

MEIE NOORUS

5
1030

„Meie Nooruse“ sõpradele

Lühikese ilmumisaja kestes on „Meie Noorus“ saanud üha suureneva poolehoidu ja tunnustuse osaliseks. Autoriteetsete kasvatus- ja haridustegelaste poolt hinnatakse „Meie Noorust“ ajakirjana, mis meie noortele määratud perioodilise kirjanduse hulgas on lähimal kõiki nõudeid rahuldava noorteajakirja ideaalile. „Meie Nooruse“ iga number on igatsusega oodatud külaline tuhandete noorte kodudes. Need asjaolud on loonud võimaluse, et eelolevast sügisest alates hakkab „Meie Noorus“ oma sõpru külastama senisest hoopis sagedamini, nimelt

18 korda aastas (koolitöö ajal kaks korda kuus), muutudes ühtlasi hinnalt veelgi kättesaadavamaks. Sisu ja väärtuse väärtuse tõstmiseks laiendatakse toimetuse koosseisu, kutsudes toimetusse Haridusministeeriumi ja Õpetajate Koja esindajad. Kuna ajakirja kaust jääb üldjoontes seniseks, moodustab „Meie Nooruse“ aastakäik

500—600 suure leheküljega köite,

milles püütakse noortele lugejatele sõnas ja pildis pakkuda parimat, mis meie oludes võimalik.

Lootes, et nimeetatud uuendused meie tublidele noortele ja nende vanematele, õpetajatele ja juhtidele meeldivad, palume kõikide kaasabi, et meienooruslaste read muutuksid veelgi tihedamaiks. Samuti palume kõiki neid, kelle tellimine lõpeb käesoleva numbriga, see aegsasti uuendada. Tellimine käesoleva aasta lõpuni (9 numbrit) maksab kr. 1.50, üksiknumber 20 senti. Seni ilmunud numbreid on piiratud arvul võimalik tellida otse talitusest, hinnaiga à 25 senti.

* * *

Tärgava kevaderoheluse taustal surub „Meie Noorus“ kõigi oma sõprade käsi ja soovib lugejaile, kaastöölisile ja muile poolehoidjaile

rõõmurohket ning kosutavat suve!

Nägemiseni augustis!

«MEIE NOORUS»
Väljaandja. Toimetus. Talitus.

MEIE NOORUS

EESTI NOORTE PUNASE RISTI NOORTEAJAKIRI

Peatoimetaja: **Joh. Nyman**. Tegev toimetaja: **Paul Rummo**

Ilmub 10 numbrif aastas. Toimetuse aadress: Niguliste 12, Tallinn. Telef. 432-73

Nr. 5 (8)

Mai

1939

E M A

Ta liigub vaikset, huulil leebe naer
ja silmasära südamlük ning varmas.

Juus hõbesäraline, pehme käsi,
mis läbematut last ei ait'mast väsi —
mu emake see, ülihea ja armas.

Mu muresid ta kõiki muretseb
ja rõõmu tunneb, kui mul' hästi läe'b.
Kui õrnalt üle põse ta mul paitab,

see iga kurvastuse, valu vastu aitab,
ja rõõmus sära südamesse jääb.

Ta laulab laule imelisi, õrnu,
ning õhtul palvetab ta minu eest!
Nii palju tööd tal, siiski rõõmus ta;
ta suudab üha lahkelt naerata',
ning muret hajutada südamest.

Helmi Vint (16 a.)

Kooliaasta lõpuks

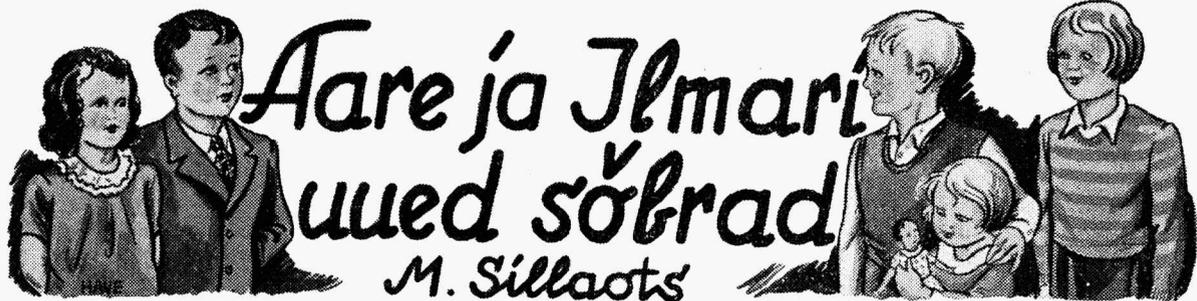
„Meie Noorusele“ kirjutanud Haridusministeeriumi
Kooliosakonna direktor Villem Altkoa

Peatselt lahkute te kõik, noored lugejad, ajutiselt või alatiselt koolist. Saabub see igatsetud vabadus, suvevaheaeg, mil pole vaja enam päevad otsa koolipingis istuda, vaid mil saab looduses liikuda, olgu siis tööl või puhkusel, nii palju kui süda kutsub. Koolist lahkudes te nagu lukustate paariks kuuks selle hoiuruumi, kuhu kogutakse talveti koolitarkust, et sügisel jälle alata uuesti oma mesilasetööd. Kahjuks haihtub sellest tagavarast suvel hea hulk, nii et mõndki asja, mida nüüd teate, peate sügisel uuesti õppima. Kuid see ei tee viga. Teil on ees veel nii palju aastaid, jõuate veel kõike, kõike omandada. Ärgu tehtagu endale seepärast suvel muret õppimisega ja koolitööga. Nüüd on vaja lasta peal puhata, siis võtab ta sügisel paremini. Olgu suvi segamatuks kosumiseks.

Kui te talvel kõik ühtviisi kooliteed tallasite, ühise päevakorra järgi elasite, siis suvi on lastel kõigil erinev. Ühtesid ootab töö kodus, teisi võõrsil, kolmandad veedavad selle vabana. Ei ole põhjust ühtki neist viisidest paremaks või halvemaks pidada. Vaimu puhkust ja kosumist võimaldavad need kõik. On ju kena rannal päivituda ja meres supelda, kuid paras töö teeb keha tugevaks ja harjutab võimeid. Need omadused on alati tubli poisi ja tüdrukute tunnuseiks. Töö on väärtuslik kõigile. Kellel seda otse vaja pole teha, leidku ometi võimalusi mõnikord kas kodus aidata, teiste või enese eest hoolitseda. Tuletage meele Noorte Punase Risti õilsat hüüdsõna: „Ma teenin!“ See annab sisu teie suvepäevadele, see kasvatab kohusetunnet ja võimeid ning pakub rahuldust. Kui te siis sügisel kokku tulete, võite üksteisele kõnelda, mis keegi kõik ära ei teinud. Vahel oli raskegi, aga pärast on nii mõnus teada, millega kõik hakkama ei saadud. Soovin, et teie suvi oleks rõõmu-, aga ka tegevusrikas!

Villem Altkoa.

(5. järg)

XIII.

Kevad oli käes! Tõeline kevad! Ilmad olid soojad, noored kaselehed lõhnasid ja vint laulis rõõmsat laulu.

Aare ja Ilmar veetsid kogu vaba aja väljas. Avaras koduaias pani preili Pilvet neid võimlema, jooksmata ja mängima.

Algul oli see vahelduseks üsna huvitav, isegi laisale Ilmarile. Varsti aga tüdinesid mõlemad: Ilmar eelistas liikumisele lebamistoolis lamamist, Aare igatses kangekaelselt „midagi uut“.

Paar korda sõideti preili Pilveti seltsis linnast välja, siis tüütas seegi. Aarel ja Ilmaril oli jälle kord igav, — päris pööraselt igav.

Üha sagedamini vaatas Aare autojuhi- laste mängunurga poole ja kikitas kõrvu, ei kuulnud aga midagi.

„Ei tea, kas Tiitu ja Milvit polegi väljas,“ ütles Aare ühel päeval Ilmarile: „Nende ma- ja poolt ei kuule ühtki häält.“

„Sinnapoolle sa kuulatad jah juba mitu päeva,“ vastas Ilmar tusaselt. „Eks mine vaatama, — häälled sealt siia ei kosta.“

„Aga talvel mõnikord kostsid,“ ütles Aare.

„Talvel oli teine asi,“ tusaselt Ilmar: „Siis nad tegid oma kelgumäel hirmsat kisa.“

Natuke aega vaikis Aare, ütles siis otsustavalt:

„Ma lähen vaatama, kas nad on kodus ja mis nad teevad.“

„Mine!“ sõnas Ilmar pahaselt.

„Tule sina ka!“ kutsus Aare.

„Milleks? Mul on siingi hea,“ ümistas Ilmar: „Sa ju näed, — ma võtan päikesevanni!“

Aare hakkas naerma:

„Sa lihtsalt laiskled, Ilmar! Päikesevannivõtmine pole muud kui ettekääne.“

„Mis see sinusse puutub, kas on ettekääne või ei ole,“ sähvas Ilmar.

Oli tekkimas kiuslik ja viljatu vaidlus. Aare avas juba suu, et teravusele teravusega

vastata. Viimsel hetkel sai ta endast jagu, lõi käega ja hakkas minema.

„Nägemiseni, kiusupunn,“ hüüdis ta üle öla tagasi: „Kui sa päikesevannivõtmise lõpetad, siis tule mulle järele.“

Ilmar ei vastanud midagi. Samme kiirendades eemaldus Aare. Viimaks pistis ta jooksu ja kadus puude ning põõsaste taha.

Ilmar lebas päikesepaistel ja katsus end uskuma panna, et ta suuresti mõnuleb oma mugaval pikutamistoolil. Preili Pilvet oli tüki aja eest oma tuppa läinud. Nüüd läks Aaregi minema. Isegi linnud ei laulnud.

„Parem ongi, et kedagi pole mind segamas!“ mõtles Ilmar jonnakalt. Kuid selles mõttes polnud midagi lohutavat.

Ajavüteks hakkas Ilmar vilistama. Seegi ei vähendanud tuska. Ning äkki torgatas kadedus Ilmari südamesse:

„Aarel on seal muidugi väga lõbus,“ ütles ta enesele: „Nei kõik on seal nüüd lõbus. Minust ei hooli keegi...“

Just sel hetkel kuulis ta enda läheduses krabinat, ja tõsine väikelapse hääl ütles etteheitlikult:

„Miks sina ei tulnud? Ma tahan, et sina ka tuled!“

Ilmar kähvatas istukile.

„Malle!“ ütles ta segase heameelega: „Tere, Malle! Kuidas sina nii äkki siia said?“

„Tulin,“ vastas Malle asjalikult: „Ma tahtsin teada, miks Aare sind kaasa ei võtnud.“

„Ega siis Aare jätnudki mind kaasa võt- mata,“ vastas Ilmar ausalt:

„Ma ise ei viitsinud minna.“

„Miks?“

„Niisama... Mõtlesin, et... et mis ma sinna ikka lähen...“

„Ja mina ootasin sind!“

Ilmar jahmatas.

„Sina? Ootasid mind? Mis sa minust ootasid?“

„Tahtsin sind näha. Ja sinuga juttu ajada... Ütle mu nukule tere ja siis läheme meile.“ Malle peenike hääli oli käskiv, kuid selles oli veel muudki: sellest kuuldus poolehoidu ja soojust.

Äkilise rõõmuga hüppas Ilmar jalule, äigas korraks käega üle Malle juuste, tegi siis kerge kummarduse ja ütles:

„Tere, preili Nukk!“

Malle muigas.

„Kas oled nüüd rahul?“ küsis Ilmar.

„Olen,“ vastas Malle ja võttis Ilmari käest kinni.

„Ootasid mind? Mis sa minust ootasid?“

„Lähme ruttu! Muidu jääme hiljaks. Teised lõpetavad enne kui me sinna saame.“

„Kuhu?“ imestas Ilmar.

„Teised teevad peenraid,“ selgitas Malle: „Küll oli kahju, et sina seda ei teagi.“

Ilmar tundis äkki, et väike olend tema kõrval oli ta sõber. Seni polnud tal ühtki sõpra olnud. Ja ta südamesse valgus nii palju rõõmu, et ta Malle käest kõvasti kinni haaras, pea kuklasse viskas ja hüüdis:

„Jookseme, Malle! Jookseme nii ruttu kui jaksame!“

Ja mõlemad jooksid, nii et juuksed peas lendlesid.

„No, tere!“ hüüdis Tiit neile juba eemalt vastu: „Tore, Malle, et sa Ilmari kaasa töid! Me ootasime ammugi Aaret ja sind, Ilmar.“

„Kahju, et Malle juba ammugi ei tulnud meid otsima!“ vastas Ilmar ja surus tugevasti Tiidu kätt: „Kas Millit polegi siin?“

„Milli läks toast redise-seemneid tooma,“ ütles Aare: „Vaata, Ilmar, see siin on hernepeenar ja see on redise-peenar. Kahju, et sa kohe minuga kaasa ei tulnud, — oleksid näinud, kuidas peenraid tehakse.“

„Homme teeme lillepeenra, — siis tulge mõlemad vaatama!“ ütles Tiit: „Tulete ju, eks?“

„Tuleme!“ vastas Ilmar.

„Ja siis kaevab Ilmar ka,“ ütles Malle. Tema arvates näis kaevamine ihaldusväärne tegevus olevat.

Samas tuli Milli toast seemne-kotikesega. Peenardele tõmmati nõõri järele sirged kriipsud, ja seejärel algas seemnete maha tippimine. Seda tehti kordamööda, ning Aare meelest oli see oivaline lõbu. Ettevaatlikult vajutas ta iga herne-iva sügavale mullasse, — kummaline oli mõtelda, et igast ta pihus olevast ivast pidi kasvama taim: kõrge taim roheliste lehtedega ja heledate õitega, millest areneksid kaunid paljude uute, magusate herneestega...

Äkki karjatas Aare, nii et kõik võpatasid, ja pistis ülepeakaela jooksu otse üle värskelkaevatud ja kohendatud peenra, nii et pehmesse mullasse jäid sügavad jäljed.

„Mis nüüd?... Mis seal oli?“ küsisid teised läbisegi.

Hulk maad peenrast eemal jäi Aare seisma, kuid ei pöörnud ümber. Herne-teri ikka veel kõvasti suletud pihus hoides näitas ta teise käega üle öla peenra poole:

„Seal... vingerdab... vingerdab...“ Ta ei saanud kaugemale.

Tiit vaatas poolelähjäänud külvirida ja pahvatas lõbusalt naerma:

„Tule tagasi, Aare!“ ütles ta reipalt: „See on kõigest vihmauss! Ta ei tee ju sulle midagi!“

Aare pöördus ettevaatlikult ümber, kuid ei lähenenud peenrale.

„Ma ei julge tulla,“ sõnas ta hädiselt: „Vii see vastik elukas ära, Tiit. Ma kardan.“

„Kardad vihmaussi?“ küsis Malle sõbralikult: „Miks?“

„Ta on nii inetu. Ja vingerdab...“ Ilmaril oli kange himu midagi teravalt ütelda. Kuid ta vaatas Malle näkku — ja vaikus.

Malle tõsine näoke oli osavõtlik ja natuke kurb, — näis, et Mallel oli Aarest kahju.

„Tiit, vii see vihmauss ära,“ ütles Malle: Aare pole vihmaussidega harjunud.“

Tiit viis vihmaussi põõsaste alla, kõrvaldas peenralt Aare jalajäljed ja hüüdis.

„Noh, Aare, tule tipi nüüd edasi!“

XIV.

Järgmisel päeval olid Aaret-Ilmarit aegsasti kohal. Tiit kaevab parajasti.

„Anna nüüd labidas Ilmarile!“ käskis Malle: „Ilmar kaevab ise edasi.“

Ilmar võttis labida, läks näost punaseks ja kogeles:

„Ma ei oska...“

See oli raske hetk. Poolvargsi piilus Ilmar Malle poole: kui nüüd Malle ta välja naerab.

Ei, Malle ei naernud. Ta võttis Ilmari käest labida, andis uuesti Tiidu kätte ja ütles:

„Õpeta teda, Tiit, ta ei oska veel.“

Ilmar piilus Tiidu näkku, — ka Tiit ei naernud. Ta vajutas labida sügavale muhedasse mullasse ning õppetund algas. Malle jälgis Tiidu liigutusi niisama tähelepanelikult kui Ilmar. Aeg-ajalt tõstis ta pea ja vaatas Ilmarile silma.

„Ilmar peab ise katsuma,“ ütles ta varsti: „Paljast vaatamisest ta ei õpi!“ Ning taas andis Malle labida Ilmari kätte.

Nii kohmakana oli end Ilmar vaevalt kunagi tunnud. Abitu liigutusega vajutas ta labida mullasse, ei saanud seda aga mullast enam välja.

„Ära nii sügavale vajuta,“ õpetas Tiit.

Ilmar sikutas labida suure jõukulutusega mullast välja, pistis siis üsna kergelt mullasse ja ikatsus kummutada, paiskas aga selle asemel mulla poolviltu õhku. Abiotsivalt heitis ta pilgu Tiidu poole.

„Õpeta veel natuke, Tiit!“ käskis Malle.

Igat üksikut võtet ja käeliigutust pidi Tiit mitu ja mitu korda näitama. Ilmar püüdis õpetusi hoolikalt meeles pidada. Viimaks ütles Malle rahuldusega:

„Nüüd ta oskab!... Ilmar, nüüd sa oskad. Hakka aga nüüd harjutama, et sul meelest ära ei lähe.“

Ilmari käsivarred valutasid ja pihud tulistasid, kuid sõnakuulelikult kaevab ta edasi nii hästi kui oskas. Tal ei tulnud mõttesegi labidat minema visata ja koju minna, — Malle usaldus ja heatahtlikkus ergutas teda järjest uutele jõupingutustele. Malle sõprus tegi rängast tööst kohustuse, millele tuli anduda täie tõsiduse ja enesesalgamisega.

Ilmar võttis labida, läks näost punaseks

Võttis aega enne kui peenar oli läbi kaevetud. Ilmari laup oli higest niiske. Ta ristluud valutasid. Hämmastusega märkas ta, et tal võimatu oli end sirgu ajada.

„Mul on selg äkki haigeks jäänud,“ pomises ta virila naeratusega: „Selg ei lähe enam sirgu.“

„See tuleb töötamisest,“ lohutas Malle: „Kaevamine teeb ikka selja haigeks, — aednik ütles. Tema ju peab teadma: mõtle kui palju tal on peenraid teha.“

„Aednik...“ pomises Ilmar nõutult. „Ah soo,“ taipas ta äkki: „Meie aednik!... Ma vist nägin paari päeva eest, et ta teeb aia tänavapoolses osas peenraid. Aga mind see ei huvitanud...“ Ja Ilmar katsus kätt tasku ajada, et taskurätiga laubalt higi pühkida.

„Mind huvitab küll, mis aednik teeb,“ ütles Malle: „Ma vaatan iga päev, kuidas ta kaevab. Eile ma kaevasin ise ka.“

„Sina!“ imestas Ilmar: „Sa ei suudagi kaevata oma pisikeste kätega.“

„Suudan küll,“ vastas Malle iseteadvalt: „Miks ei suuda, — meie kõik suudame.“

Ilmar ei ütlenud seepeale midagi. Hetkeks tundis ta ebamääraст aukartust väikese Malle ja kõigi nende inimeste vastu, kes ei kuulunud „suure majja“, need suutsid mõndki, millest temal veel aimugi polnud...

Ilmari mõtisklust segas Milli, kes tuli läbi-kaevetud peenart rehitsema.

„Ega see hästi kaevetud ole,“ naeratas Ilmar vabandust paluvalt: „Aga ma pole vilunud... Tegin, kuidas oskasin.“

Milli oli arukas ja mõistlik nagu alati.

„Esimest korda kaevasid,“ ütles ta: „Parem ei saa sult nõudagi. Edaspidi teed paremini.“

Ilmari meelest oli Milli vanem ja targem kui paljud täiskasvanud: alati oli ta rahulik, alati õiglane. Ilmar oli talle salaja tänulik ta mõistlike sõnade eest. Muidugi ei tihanud Ilmar oma tänulikku heameelt sõnades väljendada, kuid see väljendus ta hääles, kui ta Millilt küsis:

„Mis lilli sa siia peenrale külvad?“

„Suvelilli,“ vastas Milli: „Lillherneid, saialilli, reseedat...“

Vähehaaval kadus tuim valu Ilmari ristluist ja ta võis end jälle sirgu ajada. Tiit märkis peenrale kohti, kuhu seemned tuli külvata. Ilmar silmitses sel ajal oma pihkusid; paremas peos oli kaks valusat rakku.

„Need on kaevamisest,“ ütles Malle ta kõrval.

Teist korda võpatas Ilmar; jälle polnud ta Malle lähenemist märganud.

„Kas on väga valus?“ küsis Malle.

„Ei olegi nii väga,“ vastas Ilmar vapralt: „Kas hakkame nüüd külvama?“

„Külvama jah,“ sõnas Tiit oma rabeda, ikka reipalt ettevõtliku häälega: „Kõigepealt lillherned! Siia, keskele.“

Jälle tipiti kordamööda herne-ivakesi niiske mullasse. Jälle kujutles Aare taimi, mis võrsuma pidid neist ivadest, kujutles lõhnavaid õisi, mis ehtima pidid neid taimi.

„Mulle meeldib lillherne lõhn,“ ütles ta oma kujutluste mõjul: „See on nii armas, magus lõhn. Ma juba tunnen seda ninas, tunnen päris selgesti.“

„Reseeda lõhnab ka hästi,“ tähendas Tiit rõõmsalt.

„Jah, lõhnab küll,“ nõustus Aare: „Reseeda lõhn meeldib mu emale väga. Suvilas on ema toa akna lähedal suur-suur peenar reseedasid.“

„Kus teie suvila on?“ küsis Malle: „Kas maal?“

„Kloogal,“ ütles Aare: „Meri paistab meie aeda. Kas sulle meeldib meri, Malle?“

„Meeldib,“ ütles Malle tõsiselt: „Aga meil ei ole suvilat ega merd ega aeda. Ainult see peenar.“

„Mis sellest, et ei ole,“ sõnas Aare: „Te ju tulete suveks meie suvilasse.“

„Kuidas nii?“ imestas Tiit.

„Noh, autojuht ju tuleb alati kaasa, — isal on teda tarvis. Ja autojuhi perekond tuleb ka.“

„Tõesti!...“

„No muidugi, — kas teie siis ei teadnud?“

„Ei, seda me küll ei teadnud. Siis saame ju meiegi suvitada!“

„Muidugi!... Ja ma olen kindel, et teiega koos on meil palju lõbusam suvitada kui ilma teieta oleks.“

„Seda ma pean emale ütlemale!“ Ja Malle hakkas tipsides oma kodu poole minema, nukk ikka kõvasti kaenlas: „Külvake teie aga ilusti edasi!“ hüüdis ta teistele: „Ma tulen varsti tagasi.“

Hakati külvama saialille-seemneid. Olid need aga imelikud seemned! Mingid karedad konksud, — mõned väikesed, mõned päris suured.

„Ei neist küll saa mingisuguseid lilli!“ kahtles Aare.

„Küllap saab,“ kinnitas Tiit: „On igal aastal saanud, saab tänavugi.“

Reseeda-seemned olid üsna tillukesed. Neid üksahaaval ei tipitud, Milli riputas need ühetasaselt maha, kattis mullaga ja lõi mulla rehaservaga kinni.

„Ongi kõik!“ ütles Tiit ja lükkas mütsi kuklasse: „Tehtud see töö!“

„Kas homme enam ei külvata?“ küsis Ilmar.

„Ei me enam külvata midagi. Homme läheme metsa, — ülehommene on ju emadepäev.“

„Milleks siis metsa,“ pidi Aare küsima, kuid ei lõpetanud lauset, vaid ütles uudishimuliselt: „Lilli lähete noppima oma emale?“

„Ikka, ikka!“ noogutas Tiit pead: „Eks tulge teiegi kaasa.“

„Oi, see oleks tore!“ hüüatas Aare: „Tingimata tuleme, kui preili Pilvet lubab.“

„Arvan, et lubab küll,“ ütles Milli: „Ega me väga kaugele ei lähe.“

XV.

Preili Pilvet lubaski. Isegi kena pakikese toidupoolisega andis preili Pilvet Aarele ja Ilmarile kaasa. Pakk oli nii suur, et selle sisust pidi jatkuma ka Tiidule ja Millile. Väikest Mallet kaasa ei võetud; tema jäi koju „emale seltsiks“.

Ilm oli soe ja vaikne. Vasemat kätt maanteest sinas meri, pea kohal helendas taevas. Teeäärseist aedadest levis toomingaõite lõhna.

„Kas laulame midagi?“ küsis Milli.

„Laulame jah,“ oli Aare nõus: „Nii väga ilus on täna, et peab laulma.“

Lauldes rännati edasi. Äkki jäi Tiit seisma. Teisedki seisatasid, vaikisid ja vaatasid küsivalt Tiidu otsa.

Tiit kuulatas, tema nägu hakkas heameelest särama:

„Kägu!“ ütles ta poolsosinal: „Kägu kukub!“

Milli kuulatas ka, ja temagi nägu valgustas suur rõõm:

„Esimene kägu tänavu aastal!“ sõnas ta: „Nüüd on varsti suvi käes!“

Aarele ja Ilmarile tundus natuke imelik, et tühi-paljas kägu oma kukkumisega võis nii palju heameelt tekitada: neile oli kägu samasugune lind nagu kõik teisedki linnud, ja lindude hääliitsusi polnud nad harjunud eriti tähele panema.

Käo kukkumine kuuldus üha lähemalt.

„Ta tuleb siia poole!“ sosistas Tiit: „Las ta ütleb meile, mitu aastat meil veel on elada... Küsi sina, Ilmar!“

Ilmar vaatas Tiidule hämmastunult näkku:

„Kuidas ma... küsin?“

„Oi, kas sina ei teagi?“ imestasid Milli ja Tiit: „Küsi lihtsalt, mitu aastat sul veel elada tuleb.“

Ilmar küsis.

„Kuule nüüd hoolega, mitu korda ta kukub, ütles Milli.

Kõik loendasid käo kukkumisi. Kägu kukkus ja kukkus väsimatult.

Milli hakkas naerma:

„Sa elad vist saja-aastaseks, Ilmar; kägu ei lakkagi enam kukkumast. Läki parem edasi.“

Tee käändus nüüd metsa vahele. Tundus kaselehtede ja mullalõhna.

„Varsti oleme sarapikus,“ ütles Tiit: „Seal on kindlasti veel sinililli varjulistes kohtades.“

„Ja sikusilmi!“ ütles Milli.

„Mis asju?“ imestas Aare.

„Koolis nimetame neid ülalisteks,“ selgitas Tiit: „Aga ema ütleb sikusilmad, — nii hüütakse ülaseid maal, Kose kihelkonnas, ema sünnikohas.“

„Kui ilus nimi!“ kiitis Aare: „Meie isa nimetab jaanililli pääsusilmadeks.“

„Nii öeldakse Lõuna-Eestis, ma tean!“ sõnas Tiit. „Meil on koolis kaks poissi Lõuna-Eestist, sellepärast ma tean. Jaanililli nad nimetavad pääsusilmadeks ja nurmenukke kikkapüksteks.“

Aare naeris:

„Kikkapüksid, — küll on lõbus nimi!...“

Aga näe, seal valendabki terve pesakond sikusilmi! Seal, suure põõsa all!“

„See on sarapuupõõsas,“ ütles Milli: Seal on sinililli ka. Hakkame nüüd lilli nop-pima. Aga ettevaatlikult, ärge juuri üles kiskuge!... Nopitud lilled pange kõik minu korvi, — siis nad ei närbu.“

„Ah selleks sul oligi korvike kaasas!“ ütles Ilmar.

„Selleks jah. Peos hoides närtsivad lilled ruttu...“

Mindi põõsaste vahele laiali, huigati aegajalt ja nopiti usinasti. Aare sattus lagedamasse kohta ja hüüdis äkki:

„Orav võtab päikesevanni“

„Milli! Milli ae!“

Milli kartis mõnd õnnetust, kuulis aga lähenedes Aare häälest, et õnnetusest ei saa juttugi olla.

„Vaata, Milli!“ hüüdis Aare juba eemalt: „Mina leidsin kikkapüksid!...“

Tõepoolest, seal õitses esimene nurmenukk! Vars oli küll alles lühike, õied aga olid avanenud sooja päikese mõjul.

„Küll on varajane nurmenukk!“ imetles Milli ja kummardus sügavale õite kohale: „Lõhnab, — nuusuta, tore!... Ega sa seda ei nopi? See on kõige esimene, las ta jääb kasvama!“

„Las jääb pealegi,“ ütles Aare: „Tal on siin oma kodus parem kui vaasis vee sees.“

„Kindlasti!“ Ja Milli kummardus veel kord nurmenuku kohale, et selle lõhna sisse hingata. Siis kutsuti poisidki vaatama esimest kikkapüksi.

Seepeale nopiti veel natuke aega lilli ja mulluseid, nahkjaid sinilille-lehti: tumerohelisi, punakaspruune ja laigulisi.

„Ehk aitab nüüd!“ hüüdis viimaks Milli ja kutsus kaaslased kokku: „Sellest peaks jatkuma, kodus teeme ilusad kimbukesed ja kaks väikest pärja: ühe meie emale, teise teie emale.“

„Milleks need pärjad?“ uudishimutses Aare.

„Me kingime oma emale ikka pärja emadepäeva hommikul,“ vastas Tiit: „Viime varahommikul emale voodisse. Ema paneb siis taldrikusse vett ja pärj seisab taldrikuga emal laual...“

„See on ilus komme,“ ütles Aare: kes teile seda õpetas?“

„Isa,“ vastas Tiit.

„Meie isa laseb emale triiphoonest lilli tuua,“ tähendas Ilmar.

„Aga pealeselle saab ema tänavu pärja meie nopitud lilledest!“ rõõmutses Aare: „Kas nüüd hakkame tagasi minema?“

„Peab minema, — pärjad tahavad teha, see võtab aega,“ ütles Milli: „Ja õppida on ka.“

„Tagasi minnes võime süüa,“ arvas Aare.

„Seda võib!“ muheles Tiit: „Ongi juba isu...“

Imehästi maitses kõik, mis preili Pilvet oli kaasa annud. Järele ei jäetud suutäitki. Raasukesed puistati maha lindudele. Ja oldi parimas tujus.

Kuid mitte enam kaua. Varsti hakkas Aarel janu. Juua polnud aga kuskilt võtta. Nukra näoga ja roidunult sammus Aare teiste vahel edasi. Vägisi kippus ta teistest maha jääma ning mõne aja pärast peatus ta hoopis: tal oli liivatera kinga läinud ja hõõrus jalga.

Kõik jäid seisma. Liivatera puistati kingast välja. Milli võttis Aare enda kõrvale ja püüdis teda ergutada vestlusega, Tiit aitas omalt poolt naljadega kaasa.

Kõigest hoolimata jäi Aare varsti jällegi seisma: seekord kurtis ta, et tal pea valutab. Nüüd katkes Ilmari kannatus, ta hakkas Aarele pahaselt etteheiteid tegema.

Aare ei jäänud vastust võlgu, tekkis äge sõnelus. Nõutult kuulasid Milli ja Tiit Aare ja Ilmari sõnelust.

„Nii ei saa me kuhugi!“ ütles viimaks Milli: „Lõpetage vaidlemine, Aare ja Ilmar! Meil on veel tükk maad minna, — siia jääda me ei või. Kui olete kaasa tulnud, siis käituge korralikult ja kõndige ilusasti edasi. Tülitseda võite kodus, kui tahate.“

Aare ja Ilmar hakkasid uuesti minema; Tiit ja Milli käisid vaikides nende kannul. Kuigi kaua ei suutnud aga Tiit vaikida. Varsti hakkas ta vilistama, siis näitas ta Millile teeveersel puul istuvat kuldnokka, kohe selle järele jutustas ta lugusid koolist... .

Aare ja Ilmar vaikisid süngelt edasi. Ilmar oli pahane Aarele, Aare oli pahane Millile. Tema arvates oleks Milli pidanud teda haletsema selle asemel, et teda noomida.

Mida lõbusamalt selja taga lobiseti, seda halvemaks muutus Aare ja Ilmari tuju. Millil hakkas mõlematest tülitsejatest kahju, ta otsustas neid kõnetada. Ringi vaadates otsis ta millest juttu teha. Pea leidis ta midagi, mis huvitas teda ennastki.

„Orav!“ hüüatas ta tasa ja pidurdas käiku: „Aare ja Ilmar, vaadake!“

Teest tükk maad eemal istus orav puuksal, saba püsti.

„Orav võtab päikesevanni,“ ütles Aare.

Kõik hakkasid naerma. Orav kadus jalamaid, kuid meeleolu muutus märksa paremaks. Üksmeelselt ja leplikult mindi edasi. Ei olnud enam halisemist ega halba tuju.

(Järgneb.)

Kunsti nautimisest matkal

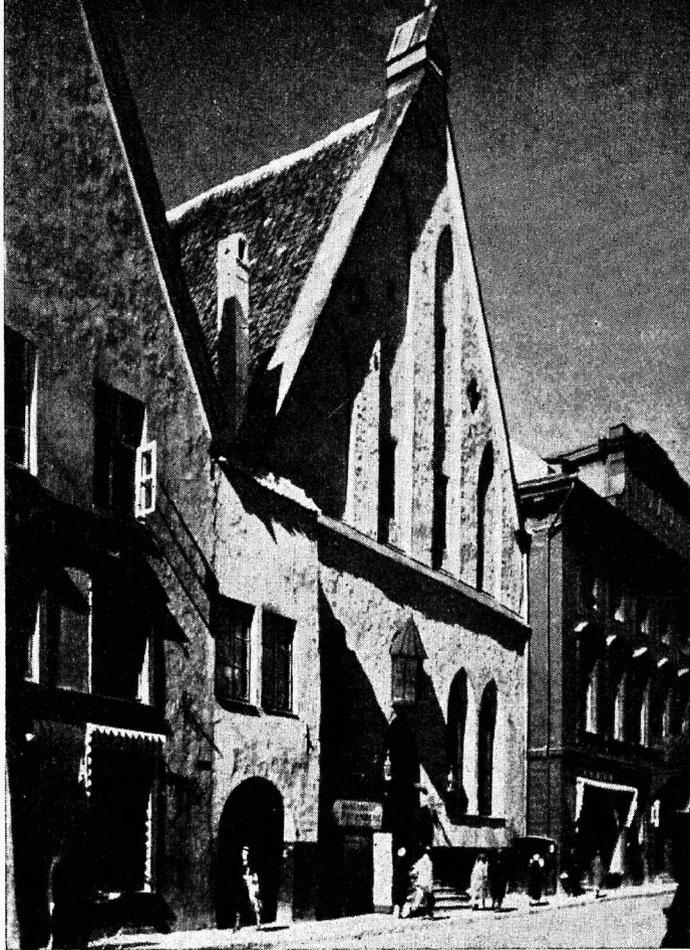
Illustratsioonid: Natalie Mei

Fotod: Nylander-Eggert

Tänapäeva nooruse matkavõimalused on alles noor saavutus. Nagu igal vastalustatud asjal, nõnda ka sel üritusel ei ole veel igakülgset kujunenud traditsioone, harjumusi ja programme. Siin on võimalusi veel mõnekski täiendamiseks ja mitmekesistamiseks, mis kahtlemata rikastavad neid elamusi ja kogemusi, mida pakub iga pikem või lühem teekond, mis meid viib eemale meie tavalisest, harjunud ümbrusest. Sest milleks me siis üldse reisime, kui mitte selleks, et avardada oma silmaringi nii mälu-piltide kogumise kui ka oma sisemise, vaimse nägemispiirkonna avardamise kaudu?! Asi ei seisa ju ainult selles, et midagi ära näha, mida me varem pole näinud, vaid selles erutuses, mis meid haarab säärase nägemise juures. See erutus on nii, nagu haaraks meid keegi õlast, raputaks meid, nõnda et me tahtmatult tõstame pilgu, avame silmad ja vaatame erksamalt, uudishimulikumalt, tähelepanelikumalt, uurivamalt enese ümber. Me hakkame küsima, meie ise; me ärkame teatud ükskõiksusest, mis võib-olla oli hakanud meie sees maad võtma, kuna kogu aeg meile on raamatute ja seletuste kaudu aina pakutud ja kästud pakutud vastu võtta, ilma et meil igakord võib-olla oleks olnud selleks õiget tahtmist ja isu. Nüüd aga, matkal, ärkab meie oma tahtmine, kerkib meie oma isu, me hakkame küsima ja vastust nõudma, vastust otsima. Me hakkame iseseisvalt tegutsema — uurima, mõtlema ja otsustama.

Säärasel matkal või ekskursioonil või kaugemal reisil, mis meid viib mõnesse vanasse, ajaloolisse linna, me satume kokku kunstivaradega, olgu vanades kirikutes, raekodades või muus avalikes hoonetes, olgu muuseumides või kunstinäitustel. Igal juhul me silmitseme vähemasti avalikke mälestisi, mälestussambaid, nagu need on kõigile nähtavasse paikadesse püstitatud mõne tähtsa sündmuse, nagu näit. meie Vabadussõja, või mõne suure mehe või naise mälestuseks, näit. Koidulale, Kreutzwaldile jt. Üks asi, mille poolest võiks meie matku ja ekskursioone veel rikastada ja mitmekesistada, ongi just kunstivarade ülesotsimine, nende silmitsimine, nende tundmaõppimine ja nendes süve-

*Vana Tallinn: Börssi maja
Pangem tähele valguse ja varju kaunist harmooniat*

nemine. Kunstiteosesse tungides astume ta looja, kunstniku, vaimu lähedusse, selle vaimu mõjupiirkonda, astume osasaamise selle väimuga, mis meid sisesemiselt rikastab, meie hinge süvendab ja meie vaimu avardab. Need on põhjused, mis pärast peaksime otsima kokku puutumist kunstiteostega, s. t. mis pärast me peaksime võtma oma matkakavva säärase paikade külastamise, kus me leiame kunstiteoseid.

Nõnda on vaja juba matka ettevalmistuste ajal sellele mõelda. Kui reisisiht on kindlaks määratud, tuleb meil kõigepealt nii-siis küsida: kas seal on ka kunstiteoseid? mis alalt need on ja mis ajast pärit? kus kohal need asetsevad? mis kellaegadel on võimalik nende nägemine? Selle järele tuleb meil ajajaotus nõnda korraldada, et meie reisisihi kunstimälestised ei jääks nägemata.

Ajajaotus matkakava koostamisel on ju üldse üks tähtsaimaid toiminguid.

Selle juures on meil aga meeles pidada üht asja: peame hoiduma liig lühikese aja kestes tahta näha liig palju. Nägemine üksi ei anna meile peaaegu mitte midagi, peame vaatlema. Vaatlemine aga nõuab aega. Parem on silmitseda üht eset põhjalikult kui kümnet pealiskaudselt, nõnda et me lõppeks ei mäleta õieti midagi ja ajame kõik nähtu segi. Pratslasil on ses suhtes hea vanasõna: „Qui trop embrasse, mal étreint“ — „kes liig palju hõlmab, see haarab halvasti“. Tõesti, kui võtame hõlma liig suure lillekuhila, siis ei jaksa me seda enam hoida ja muist lilli variseb ja pudeneb paratamatult maha.

Niisiis selgub, et peame juba matkakava koostamisel tegema valikut vastavalt ajale, mis on meie kasutuses: mida tingimata vaadata, ja mida jätta teiseks korraks? Et aga teha valikut, peame juba ette teadma, mille hulgast valida. Nõnda peame järeldama, et kui me tahame oma matkast saada võimalikku tulu, siis peame juba varem raamatute ja piltide järgi tutvuma sellega, mis meid koha peal ootab. Valikut peame tegema juba kodu ja mitte alles päralejõudnuna.

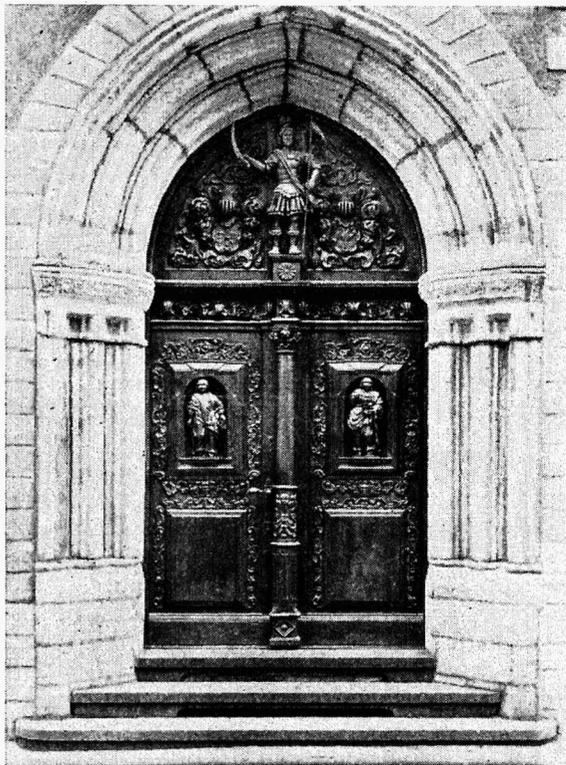
Aga mitte ainult valiku tegemise pärast ei ole soovitatav juba enne tutvuda sellega, mida kavatseme minna vaatama. See on hea ka asja enda pärast. Meie vaatamisel on hoopis teine mõnu, kui oleme mõnd kirikut, raekoda, raidkuju või maalingut vaadeldnud juba varem piltidel. Me tunneme ta võib-olla juba eemalt ära ja rõõmustame, et saame teda nüüd näha kogu ta suuruses ja ta värvikuses; rõõmustame, et võime nüüd silmitseda üksikasju, mis väikeses jäljendis jäid segaseks, arusaamatuks ja ebamääraseks; võime käia ümber mõne hoone või kuju, mida pildil nägime vaid ühelt poolt, võime teda nüüd näha ka „tagantpoolt“; ja ennekõike, me saame näha värve, millest meil halli pilti silmitsedes ei olnud mingisugust kujutlust ega aimugi. Aga kui olime nende asjade kohta, mida nüüd näeme, varem ka juba midagi lugenud, kui teame, mis ajast nad on pärit, kelle tehtud, mida kunstnik on tahtnud ütelda jne., siis on meie suhtumine palju sügavam ja teadlikum.

Nõnda käib matka ettevalmistamiste hulka, kui sel matkal kavatses külastada ka kunstiteoseid, omajagu uurimistööd. Läheme ju avastama nõnda-ütelda uusi maid ja uusi maailmu, mida me veel pole näinud. Menu võib meil olla ainult siis, kui oleme harjutanud oma võimeid selle najal, mis meile on kättesaadav. See teoreetiline uurimistöö, mida on kasulik toimetada enne matkale minekut, ongi säärane võimete harjutamine.

Nüüd kujutleme, et oleme jõudnud mõnesse võõraste linna ja seisame mõne suure, torniga hoone, näiteks kiriku või raekoja, ees. Kuidas mõjub ta hoopis teisiti kui pildil. Seal haarasime kõik ühe pilguga, siin peame tõstma pead ja silmi ja kukla taha painutama, et ulatada nägema torni tippu. Peame pöörduma ühele ja teisele poole, et lugeda aknaridu. Avastame hoone otstel ja teisel küljel, kui hakkame ta ümber ringi käima, üksikasju, mida me pildil ei näinudki. Ühe pildi asemel teatud hoonest tekib meile temast hulk pilte. Me hakkame otsima säärast vaatekohta, kust meile kätte paistab see, mida arvame kõige huvitavamaks. Ja sealt me siis teda silmitseme: näeme, kuidas mõned osad kerkivad teiste ette, näeme, kuidas siin kerkib hari ja räästas ja jookseb laskudes tahapoole, kuidas aknad ahtuvad ja astuvad teineteise lähedale. Näeme, kuidas päike uhab üle hoone ja eraldab sügavate, mahlakate varjudega üksikuid hoone osi üksteisest, paneme tähele, kuidas seesama päike, riivates majaseina, tõstab välja ja teeb kombatavaks seinapinna konarlused, me näeme korruga, et sein on muhklik või sõmera pinnaga, kuidas ta lööbvirvendama; näeme, kuidas mõni ehteosa, kivist raiutud või puust lõigatud, hakkaks nagu elama, läheb kumeraks, siin paisub ettepoole ja seal jälle taandub salapärasesse varju. Ja korruga see hoone, mis seisab võib-olla juba aastasadu oma paigal, liikumata ja pealt näha surnuna, hakkab elama, kuidas ta üksikosade järjestuses avaldub mingisugune liikumine, me märkame järsku, kuidas ta nagu kasvaks meie silme ees, alusmüüridelt alates ja harja ning torniga lõpetades, seda mööda, kuidas me tõstame oma pilku, silmitsedes hoonet järk-järgult. Ja nõnda on see hoone kord tõesti kerkinud

ja kasvanud nende käte all, nende tööriistade käte all, või kes teda kunagi ehitasid, kivi kivi peale tõstes. Aga enne veel kerkis ja kasvas ta oma ehitaja, ehitusmeistri, vaimus. See nägi seesmiselt seda hoonet, pidi nägema, enne kui ta sai märkida selle piirdeid, mõõdud, mahu ja kõrgused paberile, mille järele töömehed ta püstitasid.

Aga see pole veel kõik. Ega hoone ole ainult kest. Ta mahutab seespidi ruumi või ruume. Seal on suur kirikulööv:

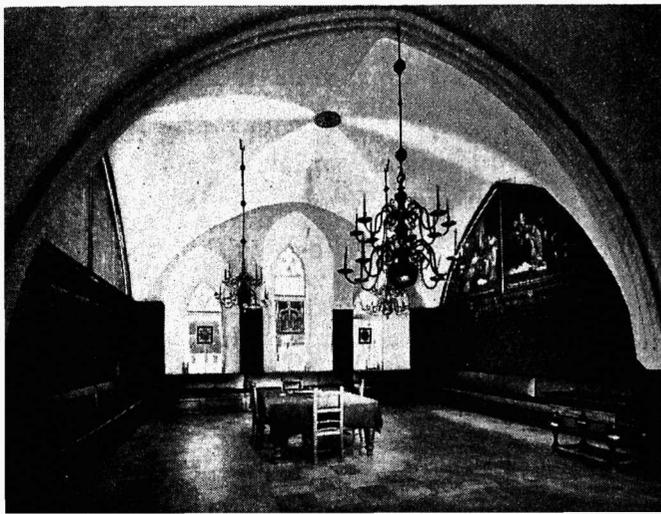

Scheeli pangamaja portaal

teda jaotavad pikuti tugevad piidad ja nendelt kerkib kõrgele võlve, üks teise kannul. Nad näivad kõrgemad kui taevast, sest me võrdleme seda kõrgust tahtmatult oma keha mõõtudega, taeva kõrgust me aga ei saa mõõta millegagi. Ja see kõrgus on mahtunud tervikuna ehitusmeistri vaimu, tema on seda mõelnud ja määranud. Aga õige kujutluse selle avara siseruumi ulatusest ja mõõtudest saame alles siis, kui hakkame seal käima, kui sammume ühest ta otsast teise. Me vaatame ette, üles, kõrvale, ja paneme tähele kui ruumi

liigitus sammaste või piitade ja aken-
dega omakorda juhatab meile kätte või-
maluse teda mõõta, ruumi nõnda-ütelda
lugeda. Akendest hoovavat valgust pa-
neme tähele ja näeme, kuidas põrandal
ja vahel ka seintel vahelduvad suured
valguse laigud, mida omakorda jagavad
aknaraamistiku ja akende vaheliste
müüriosade varjud. See vahelduv val-
guse ja varju mäng omasoodu liigitab
ja järjestab ruumi ja ta üksikuid järke,
teeb ta aina loetavamaks. Ja seegi pole
juhus, pole kogemata nii, vaid sedagi
on ehitusmeister ette näinud ja ette
aimanud, kui ta määras akende asu-
kohad ja nende vahekaugused. Meis
peab tekkima tahtmatult aukartus selle
vaimu ees, kes kõike seda on mõtelnud,
ette kujutanud, ette aimanud ja määra-
nud. Me näeme, et ehitusmeister mõt-
leb ruumi, s. o. kujutab endale ette
ruumi teatud piiretega, mida moodus-
tavad seinad, põrand ja lagi või võlvis-
tik, et ta liigitab seda ruumi
sammaste ja akende abil, mis teda jaot-
tavad üksikuteks järkudeks, et ta pa-
neb ruumi elama, kasutades tar-
galt akendest hoovavat päikesevalgust
ja akendevaheliste ruumiosade varje,
jah, et ta juhib seda valgust ja neid
varje sinna, kuhu ta tahab, juhib sellega,
kuhu ta on paigutanud aknad. Meis
tekib arusaamine ja sõna, et ehitus-
kunst on ruumikunst, ning selle kunsti
tuumaks on piirata teatud osa lõpmatu-
mast ruumist ja anda nendesamade ruu-
mi piiride, seinte, põranda ja lae abil
sellele ruumiosale kuju: kõrget või ma-
dalat, pikka või lühikest, laia või kit-
sast; ja edasi on ruumikunsti tuumaks
teha see ruum mõõdetavaks, loetavaks,
liigitades teda üksikuteks korduvateks

Tallinna raekoja saal

osadeks. Ning see, kas meile üks ruum
tundub rõõmsana, kergena, sõbralikuna
ja teine tõsisena, pühalikuna või ras-
kena, süngena, see ei olene lõppeks
muust millestki kui sellest, missuguseid
mõõte ja mõõdu vahekordi meister talle
on annud, kuidas ta teda on jaotanud,
liigitanud ja mis teid ta on sundinud
valgust käima, et pääseda ruumi.

See on peagi ja paari sõnaga öeldud,
mida kujutab mõni maaling või raid-
kuju. Aga sellest ei tulene see mõju,
mida nad avaldavad, või vähimasti tule-
neb väga vähesel määral. Kas mõni maal-
ing meisse mõjub mahedalt või jõhkralt,
see oleneb ta värvidest — mahedaist,
pehmeist või eredaist ja kriiskavaist —
eks ole? Nõnda võib oma joonte ja vär-
videga maaling meid teha rõõmsaks või
nukraks, ja ainult nendega, mitte sel-
lega, mis seal on kujutatud. Sest — eks
ole? — kui kunstnik näitab pildil sivist
maastikku, mis meid peaks tegema
rõõmsaks, kuid on maalitud aina alla-
poole rippuvaid leinapajusid hallides
värvides, ja mustava äikesepilvega nen-
de kohal taevast, siis see rõõmu küll ei
sisenda. Või kui ta kujutab mõnd leina-
rongi, kuid on võtnud heledad ja erk-
sad värvid, ning pead lasknud leinajail
üles tõsta ja käed üles sirutada ja annud
nendele kerge sammu, siis ei saavuta ta
leinamõju. Nõnda õpime nägema, et
maalikunsti tuumaks on värvid ja joo-
ned ning nende mõju.

Samuti on lugu raidkunstiga. Me saa-
me näit. jõu ja liikuvuse mulje vaid siis,
kui kunstnik on osanud oma kuju teha
nii, et selle üksikud osad on eemaldatud
üksteisest, et üksikud vormid on vooli-
tud nii, et nad heidavad tugevaid, süga-
vaid varje. Kui aga kõik on ligistikku
ja sile ja libe, siis meis ei teki kujutlust
jõust ja liikumisest, siis on meil kuju,
nagu mõni lumimemm, mis võib mõjuda
küll naljakalt, aga ei kunagi jõuliselt või
hoogsalt.

Sääraseid mõtteid ja küsimusi ker-
gib meis, kui vaatleme kunstiteoseid
küllalt kaua ja hoolikalt ja ootame kan-
natlikult, kuni nad hakkavad kõnelema
oma tumma keelt. Siis nad annavad meile
ise omad vastused. Aga me peame ole-
ma vagusad ja kannatlikud; kui lobi-
seme, ei kuule me neid, just nagu me
ei saa lobisedes lugeda raamatut: tähti
vahest ja sõnu loeme küll kokku, aga

mis nad meile ütelda tahavad, seda me ei märka ega tea.

Viimaks küsime endalt võib-olla, miks need kunstnikud seda kõike siis õieti teevad? Sellesama pärast, miks luuletaja teeb värsse, miks me ise kipume laulma, kui oleme rõõmsamad või kurvemad kui muidu. Selle vastuseni jõuame, kui hoolikamalt järele mõtleme. Luuletajal kipitab südamel ja meil ka, kui kipume laulma. Samuti kunstnikul: ta näeb seespidi nii palju pilte, kujusid, ruume, rohkem kui teised, ja nende nägemuste kinnitamine nähtavasse vormi,

kujusse, see ongi kunst. Ja nagu me elame luuletajaga kaasa, kui loeme ta laulu, ja saame sest rikkamaks, nõnda ka, silmitsedes maalinguid, kujusid, hooned. Matkal teeme seda vahest meelsamini kui kuskil mujal, sest matkal oleme elevil, meie silmad ja kõrvad, meie südamed ja meeled, meie vaim ja hing on lahtisem kui harilikult. Me oleme matkal nagu laialt avatud väravad. Hoolitsemise eest, et neist väravaist lähemad sisse õilsad ja kõrged muljed, mõjud ja mõtted, nagu neid annavad pildid, kujud ja ehitused.

Praktilisi näpunäiteid jalgsi matkajaile

Niipea kui sulguvad koolide ukсед, kui lõpeb õppetöö, hakkame koostama matkakavu. Mõnedel meie hulgast on juba ammuigi teada, kuhu suveks minna, linlased, kel on maal sugulasi, rutavad sinna, paljud meie hulgast asuvad ka suvekolooniatesse, mõned sõidavad koos vanematega suvituskohtadesse. Kuid — see kõik ei oleks ikkagi nagu see päris õige matkamine! Tunneme, et meis veel midagi nagu kihaleb, pakitseb. Tahaks kuhugi matkata ka täiesti omapead, matkata selleks, et saada vaheldust, et näha uut ümbrust, milles tahaks tunda end. täiesti vabana, eemal kõigest senituntust ja seninähtust. Ja seejuures siis tahaks tundma õppida meie looduse ilu ja omapära, näha inimesi teissuguseis toiminguis ja ümbruses, olgu siis randlasi-kalureid võitluses merega, mulke oma jõukates taludes, setusid nende omapäraseis rahvusriideis, saarte naisi meeste asemel põldu kündmas või muud.

Egas' midagi, noored! Valmistugem siis matkale asumiseks!

Kõigepealt — otsime endale häid matkakaaslasid. Üksi matkata on igav, ka võib matkal esineda olukordi, kus kaaslaste abi võib tarvis tulla.

Pealegi on ju alati huvitav matkal nähtud ja kuulnud arutada koos kaaslastega.

Matkaseltskond ärgu olgu kuigi suur. Kui sõidame kuhugi ekskursioonile või jälle kui pühapäevaks rohelisse sõidame, siis on küll sageli seda huvitavamgi, mida suurem on seltskond. Kuid mitmeid päevi kestvale matkale läheme ainult väiksema sõprade hulgaga. Kohaseimaks matkarühma suuruseks on 2—5 isikut. Kui aga minnakse matkama niisugusesse ümbrusesse, kus ei ole kindlustatud öömaja saamine, siis ärgu olgu rühmas üle 2—3 isiku.

Matkarühm olgu võimalikult ühtlane. Liig suur vanusevahe, samuti erinevus matkakaaslaste huvides ei võimalda soodsa matkameeleolu tekkimist.

Enne matkale asumist tuleb koostada üksikasjalik matkakava. Määratagu kindlaks, mida kavatsetakse külastada, hangitagu külastatavate kohtade üle vajalisi andmeid ja, mis kõige olulisem, selgitatagu, kas ja missuguseid ööbimisvõimalusi on külastatavates kohtades. Ööbimisvõimaluste leidmine polegi nüüd enam nii raske kui seda võiks arvata: Eesti Turistide

Meri kutsub

Ühing koostas juba paar aastat tagasi matkakodude nimekirja, milles on toodud andmeid umbes 200 matkakodu-turistide peatuspaiga kohta. Vastavaid nimekirju saab tasuta Eesti Turistide Ühingult (aadr.: Vana Vaekoda, Tallinn). Meie matkakodud asuvad enamalt jaolt koolimajades või siis eraisikute korterites, kellega Turistide Ühingul on sõlmitud kokkulepe selleks, et seal antakse tagasihoidliku hinna eest ulualust matkajaile. Seepärast ei saa me mitte nõuda, et matkakodudes meid koheldaks hotellikülastajastena. Lepime tagasihoidlikult kõige sellega, mis meile nendes pakutakse ja — ärgem mingem kunagi matkakodusse ilma ette teatamata. Mõni päev enne teele asumist või enne sihtkohta jõudmist lähetaame matkakodule lihtsa postkaardi, millel teatame, mis ajal ja mitmekesi kavatsame matkakodusse saabuda, ja palume endile asemed varuda. Enamuses meie matkakodudes võimaldatakse matkajaile ööbimiseks ainult vastav ruum ja põhku, voodeid on ainult vähestes matkakodudes. Seepärast siis — kanname voodilina endiga kaasas seljakotis.

Olemegi juba jõudnud matkavarustuse küsimuseni.

Seljakoti kandmine pole meil Eestis veel kuigi levinud. Sageli kantakse matkal tülikat kohvrit. Ometi on seljakott parimaks varustuse kandmise vahendiks igasugustel matkadel. Seljakott olgu igati korralik, valmistatud veekindlast riidest ja jaotatud vaheseinte abil eriosadeks. Seljakotti võib valmistada ka ise, kodusel teel. Seljakotti tuleb kanda nii, et selle raskus ei lasuks mitte ainult õlgadel, vaid tervel seljal.

Kuna matka kestes tuleb sageli leppida öökorteriga jahedas lakas või küünis, siis osutub õhukese vaiba kaasaskandmine väga vajaliseks.

Kampsun ja vihmakuubki pole üleliigsed, sest me ei kavatsen ju oma ettenähtud matka katkestada isegi jahedamate ega tuuliste ilmade korral.

Rõivaste parandamiseks võetagu kaasa niiti ja nõel. Endastmõistetavalt on igapäev kaasa hambahari ja -pulber või -pasta. Käetäht ja seep olgu matkajal omast käest. Sokid olgu villased, paksud ja tugevad ja neid olgu meil kaasas õige mitu paari, sest jalgade tervise eest hoolitsemisest oleneb suurel määral kogu matka õnnestumine. Peame varbavahede liigse higistamise ja selle tagajärjel tekkiva varbavahede hõõrdumise vältimiseks igal õhtul jalgu pesema ja sokke vahetama. Tüdrukudki kandku matkal villaseid sokke. Matkasaabasteks (-kingadeks) ei kasuta me kunagi tuliuusi jalatseid. Paneme jalga need, millega me oleme juba kauemat aega käinud, sest need on me jalgade järgi kooldunud, ei pigista ega hõõru jalga. Igaks juhuks ostame paari kork- või pappiisoleid ja asetame need seljakotti. Võib juhtuda, et kingad hakkavad teel loksuma — siis on meil „rohi“ omast käest võtta.

Kestab me matk üle nelja päeva, siis ei saa me läbi teisiti, kui peame kaasa võtma ka puhast aluspesu.

Toitu saab ju küllalt kõikjalt osta, kuid ega me selles siiski päris kindlad ka saa olla. On talumehi, kes ei tea praegust turuhinda, kes kardavad et nad võib-olla võtavad toidu eest kas liig palju või liig vähe, ja keelduvad seepärast üldse kaupamüümist. Maal asuvates kauplustes valmistoiduained sageli puuduvad. Ootamatuste vältimiseks võtame kaasa konserve, biskviiti, tükksuhkrut ja šokolaadi. Aga ärgem siis tarvitagem neid maiustusena, vaid ainult juhul, kui muud toitu pole saada.

Kaasavõetavas arstimatekarbis on esikohal sidumismaterjal, puhastatud vatt, pintsett haavade puhastamiseks ja pindude väljavõtmiseks. Haavade pesemiseks võtame kaasa joodtinktuuri ja ka tsinksalvi. Hõõrdumiste ja haavade vältimiseks olgu kaasas vaseliini või talkpuudrit. Igal tõsisemal juhul tuleb otsida abi lähemalt arstilt või P. R. liiklemisteede esmaabipunktist.

Matkal olles kasutame toiduks samalaadset toitu nagu me kasutame iga päev. Saiad, singid, maiustused, kompekid — kõik selle jätame kõrvale. Püüame hoiduda sellest, et igal teelahkmel jookseme kauplusesse ja ostame sealt endale limonaadi, kompekke ja magusaid sai. Lihtsad võileivad on palju praktilisemad kui magusad saiad, piim hulga toitvam limonaadist. Tingimata aga püüdke iga päev vähimalt üks kord saada

Uut ema otsimas

Eduard Triik

Ega Andi olnud just paha poiss, küll aga veidi kärsitu ja natuke ehk liig elav. Sellepärast tuli tal sageli kuulata ema manitsusi ja tõrelusi ja mõnikord kanda väikesi karistusigi.

Sageli juhtus, et Andi ei tahtnud süüa oma lõunaeinet, vaid kippus õue sõpradega mängima. Siis pidi ema poja-le karmil toonil teatama, et poiss enne lõunalaau juurest lahkuda ei tohi kui lõuna on söödud. Teinekord jälle, kui Andi mängides oma püksisääre või kuuekäise oli lõhki kiskunud, pidi ta kannatlikult seni toas seisma, kuni ema lõhkekistud riide oli jälle kinni õmmel-nud.

Mõnikord juhtus ka kurjemaid val-latusi, milledele järgnes ka karmim karistus. Neil juhtudel oli väike pahategija

õige tusane ja mõtles sageli, et milleks küll need kurjad emad maailmas on.

Ühel päeval juhtus Andile jälle äpar-dus. Vallatuse hoos ta oli oma pisiõele Maimule haiget teinud. Teole järgnes karm karistus. Õhtul nukralt sängis lamades ei suutnud Andi kuidagi saa-dud karistust unustada. Seal tärkas talle pähe hoopis isevärki mõte:

„Aga mis oleks, kui ma läheksin endale uut, paremat, ema otsimal!“

See mõte ei annud talle nüüd enam rahu. Ta kujutles, kuidas uus ema teda kunagi ei karista, vaid talle iga päev jagab maiustusi ja muid häid asju, ja kuidas ta praegune ema siis kahetseb, et ta Andile on olnud kuri. Ja Andi ot-sustaski hommikul vara, kui isa-ema alles magavad, kodust lahkuda — uut

sooja toitu, kui mitte muud, siis suppi. Alatiselt külma toidu tarvitamine tekitab kõhuri-keid. Korralik toit matkal tagab hea tuju ja lõ-busa meeleolu, seepärast — sööme iga päev soo-ja toitu ja püüame einestada korrapäraselt, iga päev võimalikult samadel kellaaegadel. Kui on puuvilja ja marjade hooaeg, siis ärgem liialdagem nende söömisega, kuigi nad on odavad ja väga kättesaadavad. Kui me ei suuda keelduda val-mimata õunu maitsmast, siis vähimalt närime nad suus peeneks, et me hiljem ei kannataks kõhuvalu käes. Kõhuvalu pole ju matkadel kuigi meeldi-vaks haiguseks!

Pärast einestamist puhkame paar tundi ja jat-kame alles siis teekonda. Kella 11 ja 15 vahel peame lõunapuhkust, sest keskpäevane palavus mõjub väsitavalt. On meil aga kiire, siis kasu-tame matkamiseks varahommikusi tunde, kas või juba kella neljast hommikul alates. Kuid igal juhul ärgu olgu öövaheaega kunagi alla seitsme tunni. Iga nelja-päevase matka järele peame aga terve ööpäevase puhkuse. Keskmiselt ei tarvitse me jalgsi matkates läbistada üle 20 km päevas. Matk pole rekordite jaht.

Jalgsimatkade puhul puhkame iga tunni järele kümnekond minutit. Heidame kuivale kohale selili ja tõstame jalad üles puu või aia najale. Jalgadesse kogunenud veri valgub nüüd tagasi ja me tunneme hiljem üldist värskenumist.

Matkal koguneb meie kehale alati palju higi, tolmu ja mustust. Seepärast hoolitseme alati puh-

tuse eest, kuid ärgem siiski jooskem otse higise kehaga igasse järve või jõkke suplema! Päri-me enne kohalikelt elanikelt andmeid vee sügavuse, haudade ja neelude kohta ja alles siis supleme.

Kui aga jõuab laupäev, siis katsume pääseda maa-sauna. Linnapoistele ja -tüdrukutele võib-olla ei meeldi algul maa-sauna pimedad ruumid ja suits, mis teeb silmad kibedaks. Kuid see möödub peagi! Vihtleme end saunas korralikult ja järgmisel päeval on meil mitu korda kergem matka jätkata. Soome poisid on nii kirglikud saunaskäijad, et nad isegi laagrites, telkides, kom-bineerivad endile laagrisauna, kus vihtlemiseks ei puudu leilgi!

Need on esialgsed nõuanded. Mõelgem siis veel kord hästi järele, kuhu matkata ja mida mat-kale kaasa võtta. Head matkameeleolu!

Neeme Ruus.

Vormsi motiiv

ema otsima. Ja siis väike rahulolematu poiss uinus...

*

Oli ilus kevadehommik. Andi meeleolu oli ülev. Ta riietus pühapäeva-ülikonda, pesi näo ja kaela, silus juuksed ja asus siis kodust lahkuma. Hoolega vaatas ta ringi, kas ehk keegi pole teda märganud. Ei, kõik oli vaikne. Ainult vanaemalt päritud vana seinakell tiksus seinal ühetooniliselt ja tuletas Andile meele, et aeg läheb edasi ning et tal on täna õige pikk teekond ees. Ta haaras seinalt mütsi, võttis köögist tüki võileiba ja mässis selle paberisse, ja siis algas Andi suur reis.

Õueväravas seisatades ja selle üle pead murdes, kuhu nüüd kõigepealt minna, ta nägi pagarionu väravast mööda sõitvat. Andi tundis pagarionu hästi, sest ta oli sageli emale pagari juurest saia toonud. Andi teadis ka, et pagarionu iga päev vara välja sõitis poodidesse öösel valminud saia ja leibu viima. — Seistes nüüd õueväravas ja nähes möödasõitvat pagarit meenus Andile, et pagaritädi oli alati tema vastu olnud lahke ja hea ja tihtigi talle kompvekke annud. Ka oli ta oma emalt kuulnud, et pagaril polnud lapsi. Neil oli küll üks poeg olnud, aga see oli väikesena surnud. Pagaritädi oli siis olnud väga kurb ja õnnetu.

„Ma lähen pagaritädi juure,“ valmis väikese emaotsija peas mõte, ja sedamaid ta pööris oma sammud pagariäri poole.

Magus värske saia lõhn tungis Andile vastu, kui ta pagariäri uksest sisse astus. Poiss seisatas ukse kõrval ega

teadnud algul, kuidas oma tuleku põhjust pagaritädile seletada.

„Noh, Andi, kuidas sa siis täna nii varajane oled?“ küsis pagariemand, kui ta Andit häbelikult ukse kõrval seisamas nägi.

Andi punetas ja vaikis.

„Miks sa täna nii häbelik oled,“ julgustas lahke pagariemand. „Astu lähemale, ma annan sulle ühe värske kukli.“

Andi astus paar sammu pagariemandale lähemale, sirutas käe pakutu järele, tõmbus aga kohe jälle tagasi.

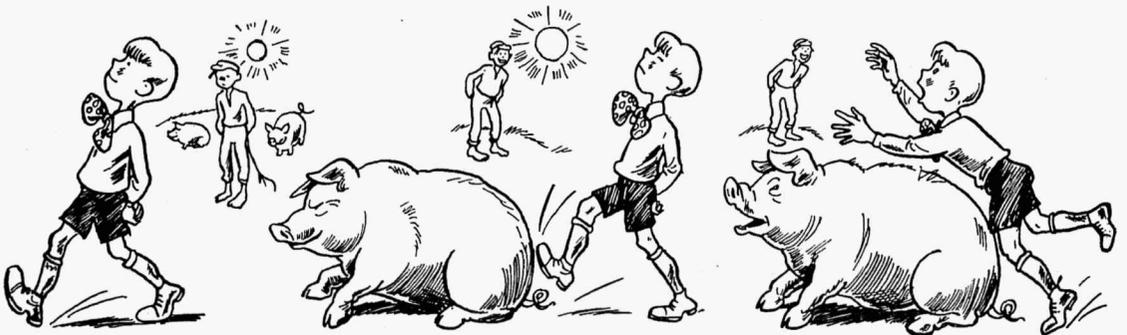
„Ma-ma, ma ei tulnud täna saia ostma,“ kogeles ta siis ja punetas kogu näost. Ja siis seletas Andi häbelikult, kuidas ta eile oli emalt karistada saanud ja et ta oli tulnud nüüd endale uut ema otsima.

„Ja tahad siis hoopis meie juure elama tulla?“ tähendas pagarionu, kes ka vahepeal oli ärisse tulnud ja väikese külalise kõnelust oli kuulnud.

Pagarid pilgutasiid üksteisele silma, peremees noogutas nõusolevalt peaga ja siis sõnas pagaritädi: „Sa võid ju meile jääda!“ Ja lisas siis vähese mõtlemise järele: „Aga laisklema me sind küll ei võta. Kes tahab süüa saada, see peab ka hoolega tööd tegema.“

„Tule, ma näitan sulle kohe sinu töö kätte,“ tähendas pagarionu omalt poolt ja juhtis poisid äriruumist välja: „Vaata, selle töö pead kohe enne hommikusööki ära tegema!“

Ja siis juhiti Andi pagari tööruumi, kus ta suured taignakünad pidi taignast puhtaks kaapima. Sellele tööle järgnes küttepude kandmine õuest töötuppa ja lõpuks, kui seegi töö oli tehtud ja Andi väsinult ning higisena pingiotsale las-

Ufkus ajab

kus, et veidi puhata, saadeti ta saiakorviga kauplustesse saia viima.

Kurvalt ohkas Andi. Talle meeldis ju küll saiade laialikandmine poodidesse. Koduski ta oli sageli emale-isale töid teinud ja kõike toimetanud, kuid seal anti talle aega puhkamiseks. Ja kui ta mõnikord väsinuna ning higisena tuppa läks, pani ema ta sängi puhkama, kuivatas ta keha higist, et ta ei külmetaks, ja lohutas ning ergutas teda õrnade sõnadega.

„Ei, pagaritädi pole siiski nii hea kui mu oma ema,“ leidis Andi ja otsustas, et siia ta küll ei jää. Ja sooritanud tema hoole usaldatud töö, lahkus Andi pagarimanda kodust.

Aga kuhu nüüd?

Andi seisatas tänavanurgal ja arutas, kuhu poole nüüd minna uut kodu otsima. Oma kodusse tagasiminekuks ta ei mõtelnud.

Seal nägi ta tänaval oma mänguseltsilist Heidit väikese õe Imbiga jooksvat.

„Ma lähen Heidi ema juure,“ otsustas Andi.

Heidi kodu oli Andi sagedasti külastanud. Ta oli Heidiga hea sõber ja arvas sellepärast endale Heidi juures kindlasti uue kodu leida võivat. Pealegi oleks seal alati võimalus Heidiga ja Imbiga mängida, poleks vaja igavust tunda.

Andi ruttas Heidi ja Imbi juure, ja peagi süvenes kolm last oma mängudesse ega märganudki, kuidas aeg veeres. Alles siis meenus Andile ta tuleku põhjus, kui Heidi ema hääl lävelt hüüdis:

„Heidi, Imbi, ruttu sööma. Ja kutsuge Andi ka kaasa!“

Andile meenus, et ta polegi veel

Heidi emale oma tuleku põhjusest kõnelnud. Heidi ema ei teadnud Andi siinolekust midagi erilist arvata, sest väike Andi külastas neid sageli.

Mängides olid laste kõhud tühjaks läinud, sellepärast sõid kõik suure isuga. Andi oleks veelgi söönud, aga Heidi ja Imbi olid kärmemad ja lõpetasid söömise ning Andil oli piinlik toidule lisa küsida. Ta märkas ka, kuidas Heidi ema Heidile ja Imbile veel toitu pakkus ja neid sööma sundis, temale aga enam ei pakkunud. Teda ei pandud nagu tähelegi.

Nüüd meenus Andile jälle ta oma ema, kes tema eest nii väga hoolitses. Tahtmata võrdles Andi oma ema Heidi emaga ja leidis, et tema ema on siiski parem. Ja nagu kogemata tungis vaikne ohe poisi rinnust ja ta otsustas oma tuleku põhjust Heidi emale üldse mitte kõnelda.

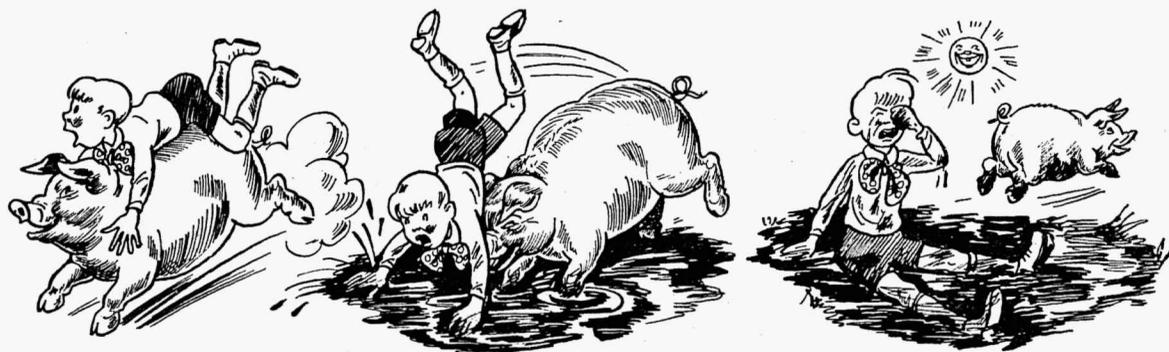
Lõuna möödunud, pandi Heidi ja Imbi puhkama ja Heidi ema andis Andile märku, et ta peaks nüüd koju minema, sest ema vististi juba ootavat teda.

Ja Andi läks, läks tusaselt ja kurvas meeleolus. Juba oli lõuna möödas, aga uut, paremat, kodu polnud ta veel leidnud.

Enesele märkamata viisid sammud Andi kodu poole. Tal nagu polnud enam õiget tahetki endale otsida uut, paremat, ema. Senised kogemused ju näitasid, et sellast pole olemaski.

Kodu lähedal tuli Andile vastu naaber-maja peremehe poeg Ülo.

„Oi Andi, tore, et sa mulle vastu tulid,“ hõiskas Ülo juba eemalt ja jooksis Andi juure.

„Ootasin Sind kogu ennelõuna. Tule, hakkame nüüd kohe mängima!“

Andil puudus algul tahe mängimiseks. Aga kui Ülo järelejätmalt nurus ja viimaks Andile meele tuletas, et tal on ju täna sünnipäev ja et neile tuleb õhtul veel teisi lapsi, siis Andi nõustus. Mängides unustas ta varsti oma mured ja otsimised.

Poiste mängides kadus aeg kiiresti. Õhtu lähenedes tuli Ülole uusi lapsi külla ja õu rõkkas laste rõõmsaist kilkamisist ja naerust. Mänguhoos Andi ei märganudki, millal ta oma kuuekäise oli lõhki kiskunud. Ta märkas seda alles siis, kui teised lapsed teda naerma hakkasid ja Ülo ema tõreles, miks pois nii hooletult oli joosnud.

„Mis su ema küll ütleb, kui ta näeb, kuidas su uus kuub välja näeb!“ tähendas ta lõpuks. Ülole tulid pisarad silmi.

„Ema, jah, mis ütleb küll tema ema!“

Aga Andi teadis, et tema ema oleks kohe Andi tuppa kutsunud, oleks lõhki-kärisenud kuue kinni õmmelnud ja teda lohutanudki. Ülo ema seda ei teinud.

Õhtul juhtus Andile mängimise juures uus õnnetus. Mängukaaslasta taga ajades ta lõi oma jala vastu kivi, ja nii tugevasti, et ta peaaegu nõrkas. Nuttes

ja longates läks väike haavatu Ülo tuppa.

„Näita siia!“ sõnas Ülo ema ja tõmbas suka Andi haigest jalast. Ta ei teinud seda aga sugugi nii õrnalt ja hellasti kui seda oleks teinud Andi oma ema.

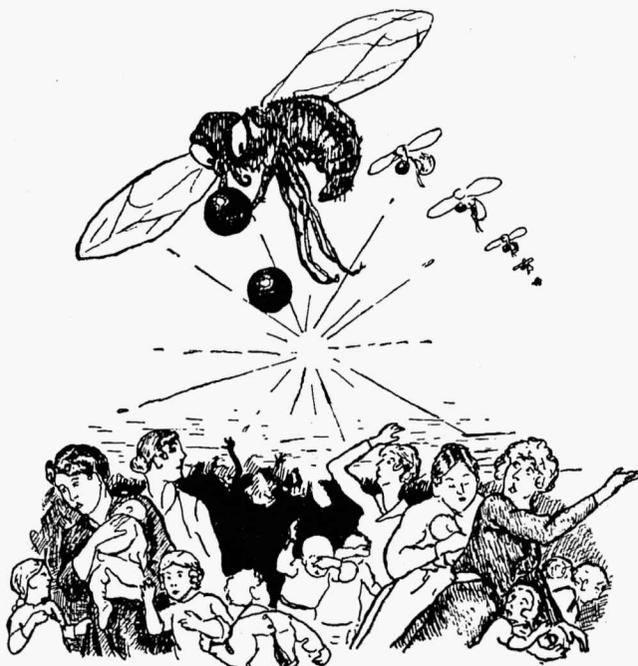
„Ah, mis see väike asi mehele teeb!“ tähendas ta siis ja sidus haiget saanud koha lapiribaga kinni. Ta tegi seda aga nii kõvasti, et Andile valu pärast uued pisarad silmadesse tungisid. Andi karjatas valust ja... ärkas.

Ta leidis enese oma kodust voodist. Ema istus voodiserval, silitas Andi põski ja sõnas:

„Oled end, pojake, eile mängides liiga väsitanud. Magasid täna öösel nii halvasti ja rahutult!...“

Ja ema tõmbas hoolega pojale vaiba peale.

Nüüd alles Andi taipas, et see kõik oli ju olnud unenägu, hirmus ja halb unenägu. Andi oli ju oma kodus, oma ema juures. Ühtlasi aga ta teadis nüüd, et tema kodu on ikkagi kõige armsam ja tema ema kõige parem ema. Ja see teadmine tegi Andi nii õnnelikuks, et ta kätega ema kaela ümbert kinni haaras.

Suve saabudes hakkavad meie tervist ohustama kärbeste pisikuid külvavad eskadrillid. Võitlusse nendega!

TERVISHOIULINE

Suvistest tervisesalvedest

Dr. med. M. Kask

Õhu- ja päikesevannid.

Värske õhu ja päikesekiirte head mõju tervisele on hindama õpitud eriti viimaseil aastakümneil, kuigi ka varemadel aegadel on mitmeid tähelepanekuid tehtud värske õhu ja päikesekiirte hüvede kohta.

Õhuvanne peaks võtma õieti aasta ringi — talvel toas (võimaluse järgi lahtise akna ees), suvel väljas. Harjumata inimene alaku õhuvannide võtmisega toas. Soovitatav on seejuures teha võimlemisharjutusi, et vältida külmatunnet.

Õhuvanni kestus olgu alguses 3—4 minutit, hiljem kauem. Üldiselt olgu õhuvanni kestus seda lühem, mida külmem on õhk. Kui ollakse juba harjunud tubaste õhuvannidega, mida võetakse spordiriituses, aluspesus või päris alasti, siis võib nende võtmist soojade ilmade puhul jätkata väljas tuulevarjulises kohas.

Hästi karastatud ja terved inimesed võivad õhuvanne võtta isegi 5—7° C õhutemperatuuri juures. Noored kuni kasvuaeg lõpuni (16—18 a.), samuti nõrgema tervisega inimesed ei tohiks õhuvanne võtta, kui õhusoojus on alla 10—12° C.

Igaahe kohta maksvaid reegleid ei saa siin püstitada, igapäev peab jälgima oma enesetunnet ja toimetama Philostratos'e ütluse järgi: „Ainult niipalju, kui see neile head teeb.“ Keha karastavate võtete juures ei tohi kunagi unustada, et karastamisel on oma piirid ja et vägisi ei saa keha karastada. Karastusefekt saavutatakse vaid siis, kui karastatav end pärast õhuvanni või mõnd muud karastavat menetlust (suplus, päikesevannid) tunneb hästi.

Kui õhuvannid elustavad peamiselt ainult nahategevust, siis päikesevannide mõju on ulatuselisem. Päikesekiirred koosnevad üldjoonis võetult soojusekiirtest ja nn. keemilistest ehk ultraviolettkiirtest. Eriti suure tähtsuse omavad viimased, need kiirred pruunistavad nahka ja nende kiirte toimel muutub nahas leiduv eelvitamiin D-vitamiiniks, mis on määratu tähtsusega inimese tervisele.

Päikesevannide võtmist on alati soovitatav si-

duda õhuvannidega (päikesevann ongi õieti valgusõhuvann), supluse ja võimlemisega vabas looduses, võimlemismängudega ja muu spordiga, samuti ka tööga. Sel viisil saavad kõik kehaosad ühtlaselt päikest ja vaheldumisi ka varju. Sportlike mängudega, tööga jne. arendatakse üheaegselt ka lihastikku.

Päikesevannide võtmisel ei saa soovitatavaks pidada nn. Rikli meetodi, mille järgi inimene lamab liikumatult päikese käes („praeb“, „pleegib“). Ei ole hea pugeeda täieliselt tuule eest varjatud kohta, samuti mitte päikesevanne võtta sügavates liivaaukudes, nagu neid näeme mõnikord mererandades. Ainult tugeva ja jaheda tuule puhul otsitagu veidi tuulevarjusemat kohta.

Keha ülekuumutamine, päikesepeiste, peavalud ja uimasus esinevad tavaliselt ainult siis, kui päikesevanne on võetud Rikli meetodi järgi.

Päikesevannide võtmise kohta täpseid üldreegleid püstitada ei saa ja see poleks lubatavgi, sest päikesevannide võtmisel tuleb arvestada inimese vanust, tervislikku seisundit ja mitut muud asjaolu. Ka tuleb arvestada päikesepeaste intensiivsust.

Väikestel lastel ei või kogu keha korraga päikesekiirte kätte asetada, sest nende nahk on veel liig õrn. Kui seda tehakse, siis alguses igal juhul vaid paariks minutiks. Üldiselt tuleb aga väikestel lastel päikese kätte asetada esialgu paljad jalad ja käed, alles hiljem võib kordkorralt kogu kehale päikest lasta paista. Ka suuremad lapsed peavad algul ettevaatlikud olema.

Nõrga tervisega ja kidurad isikud karastagu end enne päikesevannide võtmist õhuvannidega eespool kirjeldatud viisil. Nad hakaku alles hiljem päikesevanne võtma, esialgu ka lühikest aega, tervisliku seisundi paranemisega aga kauem.

Haiged inimesed võtku päikesevanne ainult arsti eeskirjade kohaselt, eriti käib see nõue tuberkuloosihaigete kohta.

Mõned inimesed (nn. albiinod ehk valgevelised) ei talu üldse päikest või ainult väga vähe, neil inimestel ei teki päikesekiirte toimel nahasse pigmenti (nahk ei pruunistu). Seepärast ei tohi albiinod üldse katmata kehaga päikese käes olla.

Päikesevannide võtmisel tuleb igal juhul hoiduda asjatuist liialdusist. Viimasel ajal on moodi läinud teatud rekorditsemine ka päikesevannide võtmisel ja püütakse naha pruunistumist saavutada võimalikult kiirelt. Mõned arvavad ekslikult, et mida pruunim nahk, seda parem. Neeprite nahk on peaaegu must, kuid see üksipäini veel ei tähenda, et nende tervis vastavalt nahavärvusele on hea. Kes algab päikesevannide võtmisega, ärgu kunagi olgu kauem päikese käes kuni neil mõnest kohast nahk hakkab punaseks

minema, vastasel korral tekib võrdlemisi piinarikas nahapõletik (päikesepõletus).

Nn. „päevitusõlidega“ saab teatud määral vältida päikesepõletust, kuid üldiselt ei ole soovitatav tarvitada päevitusõlised ja kreeme, sest need häirivad normaalset nahategevust, pealegi pole päevitusõlide tarvitamisel saavutatud naha pigmentatsioon nii nägus kui loomulikult tekkinud pigmentatsioon. Õige päikesevannide võtmise puhul pole mingisugust tarvidust päevitusõlide ja kreemide järele. Ainult siis, kui juhuslikult on saadud päikesepõletus, on küll soovitatav punetavaid kohti võida mingi puhta õliga või rasvaga.

Liialduste kohta võib veel ütelda, et tervishoiuliselt pole oluline, kui pruuniks nahk muutub, oluline on see, et keha päikest saab. Kui nahk on juba pigmenteerunud, siis ei tungi sellest enam ultravioletsed kiired läbi.

Suplus.

Suplus on üks mõjuvaimaid tervisekarastamise protseduure. Suplus mõjustab eeskätt nahka ja naha veresooni, elustab vereringet ja kopsude tegevust, arendab lihastikku, suurendab ainevahetust ja avaldab muulgi viisil head mõju organismile. Suplus on aga üldiselt üsna tugeva-toimeline menetlus, mispärast siin tuleb silmas pidada mõningaid asjaolusid.

Kõigepealt ei tohi supelda: palavikuga haiged (tüüfus, veremürgitus, roos, leetrid, sarlakid, difteeria, influentsa, ajukelmepõletik, kopsupõletik jne.), mõnesuguste krooniliste haigustega isikud (jooksja, tuberkuloos, närvipõletik, hüsteeria, reskemakujuline neurasteenia, Basedovi haigus, langetõbi, närvivalu, išias, veresoonte lubjastus, kopsuhaigused, südamehaigused, mõned seedimisrikked jne.); ka naha- ja naistehaiguste puhul oldagu ettevaatlik suplusega. Kui keegi mõnd eespoolnimetatud häda põeb ja kui ta enesetunne ütleb, et ta vahest supelda võiks, siis küsitagu igal juhul nõu ja luba selleks arstilt.

Väheveresed ja nõrga tervisega inimesed supelgu ainult soojas vees, s. o. siis, kui vee temperatuur on üle 18° C. Raukadele ja sülelastele pole suplemine üldse soovitatav.

Lapsed hakaku alles siis suplema, kui veesoojus on tõusnud 17—18° C; täiskasvanud võivad supelda ka madalama veesoojuse puhul, kusjuures ka pole soovitatav, et suplusega alataks enne kui veesoojus pole tõusnud üle 14° C. Mõned suplevad ka jääaugus, kuid liig külmas vees suplemine tähendab alati riskimist tervisega, mispärast tervishoiuliselt pole soovitatav supelda liig külmas vees. Ka ei saa soovitada suplust külma ilmaga ja valju tuulega, kuigi veesoojus seejuures võib olla vastuvõetav. Samuti pole otstarbekohane öine või hilisõhtune suplus, mida mõned harrastavad.

Supelda ei tohi veel suurte kehaliste ja vaimsete pingutuste järele; enne vettaminekut tuleb puhata ja rahuneda. Higinahk ei takista vettaminekut, kuid higinahaga järsku vettühppamine pole soovitatav. Kes ei oska ujuda või kes oma ujumisoskuses pole kindel, see ärgu kunagi mingi sügavasse kohta, ta tehku seda alles siis, kui ujumine on täitsa selgeks õpitud.

Supelda tuleb päeva ajal ja mitte üle 1—2 korra päevas. Selle nõude vastu patustavad tihti noored ja nad võivad sellega oma tervisele halba teha. Vees viibitagu võrdlemisi lühikest aega, mitte kunagi seni, kuni vees külm hakkab. Ka selle nõude vastu patustavad noored sageli. Täpset vees viibimise aega ei saa ette kirjutada, sest vees viibimise aeg oleneb vee soojusest ja supleja üldisest terviselisest seisundist. Vees välja tulles hõõrutagu keha linase käterätikuga kuivaks

ja soojaks, ka on soovitatav endale „sooja teha“ jooksmise või muu kehalise tegevusega.

Kui neist üldistest nõuetest suplemisel kinni peetakse, siis tavaliselt pole suplusest midagi halba karta, ei tervisehäireid ega ka uppumiskohtu.

Matkad.

Matkade tervishoiuline tähtsus jääb muude matkahüvede kõrval enamasti tagaplaanile. Esiplaanil on siin vaimsed hüved: uute kohtade ja uute inimeste nägemine, uued elamused ja olukorrad, elu ja loodusnähtuste tundmaõppimine.

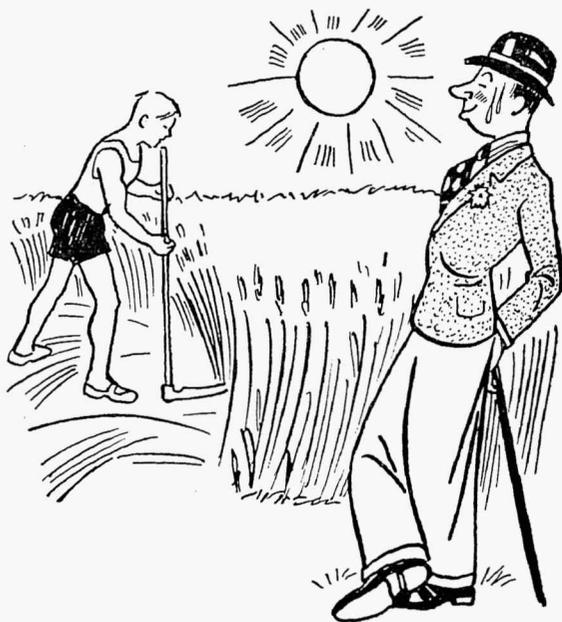
Tervishoiuliselt on parimad lühimatkad, mis kestavad päev või paar (vaatamisväärsete kohtade vaatamine, käigud metsa marjule, seenele, kalastusretked jne.), neil matkadel pole harilikult karta ülepingutusi ega üliväsimust, ka saab lühimatkade puhul küllaldaselt hoolitseda toidu, ihupuhtuse, sobiva riietuse ja muu eest. Pikemad matkad aga esitavad tervisele ja kehatublidusele märksa suuremaid nõudeid ja siin on oluline, et matkast osavõtjad kuidagi viisi oma tervist ei rikuks.

Pikemast matkast osavõtjad peavad olema kehaliselt täitsa terved, osavõtjate vanus ei tohi olla alla 12 aasta. Matkajad ei tohi end koorjata raskete seljakottide ja pampudega, nagu seda tihti näeme eriti saksa soost noorte juures. Rasked seljakotid takistavad hingamist, surudes kokku rinnakorvi, ka litsuvad seljakotid olad alla ja võivad olla isegi lülisamba kõverduste tekkimise põhjuseks. Kus on vaja suuremaid pakke kaasa võtta, seal toimetatagu need edasi pagasiga, autobusega, laevaga või muul viisil. Kasvuaialised noored ei ole sobivad raskete kandamisega kõndimiseks. (Lähemalt matka korraldamise kohta vt. „Praktilisi näpunäiteid...“ Toim.)

Mängud, sport, töö.

Talvel peavad noored suure osa omast ajast veetma koolipingis või jälle kodus raamatute ja vihkude taga, kehaliseks tegevuseks jääb aega üle tihti napilt, kehaline areng jääb teatud määral seisma. Mis talvel kehalisest tegevusest puudu on jäänud, seda tuleb suvel koolivaheajal tasa teha. Kes juba noorelt hoolitseb oma kehalise tubliduse eest, see säilitab nooruses omandatud kehatubliduse ka hiljem. Kes aga noorelt on oma kehalise arenemise tagaplaanile jätnud, see ei suuda täiskasvanult jõuda täie kehalise tubliduseni.

Kehalise tubliduse tõstmiseks aitavad palju kaasa sportlikud mängud ja kergejõustiku harjutused, — viimastega ei tohi aga liialdada kasvuaeg. Väga soovitatav on aga pärast seda teha min-

git kehalist tööd vabas looduses, eriti soovitatavateks töödeks on maatööd, kuna need on vaheldusrikkad ja toimuvad peagu eranditult värske õhu käes. Talutööd on võimalik väga hästi siduda päikesevannide võtmisega, kui töötatakse spordiriietuses ja supeldakse, kui läheduses on olemas mõni veekogu. Väga võõrastav on, kui mõni maanoor, kes talvel linnas koolis on käinud, suvel maale minnes mängib „härrat“ ja logeleb tegevusetult. Tegevusetu olekuga jäävad aga tegevusetu kõik organid ja need ei arene vajalisel määral ning vajalises tempos. Seesugused „härrad“ muutuvad kord-korralt kehaliselt kiduraks ja armetumaks, on vastuvõtlikud haigustele, ei suuda vastu panna mingisuguseile pingutustele ja hiljem eluraskusile.

Kuigi kehaline töö on üsna soovitatav, ei tohiks see olla raske ja kurnav. Tihti näeme agaraid noori 13—14 aasta vanuses sooritamas täismehe töid ja töös sammu pidamas täiskasvanud mees-tega. See pole terviseliselt soovitatav ega lubatav. Kasvuaialised noored peavad isegi pidurdama oma tegevustungi ja nad peavad end ka vanemate poolt pidurdada laskma. Leidub küllalt töid, mis on konti ja jõudu mööda ka noortele.

Kui nii sportliku tegevuse või tööga on tõstatatud suve jooksul kehatublidust, siis jätkub ka talviseks õppetegevuseks jällegi küllaldaselt energiat, tahtejõudu ja jõutagavarasid. Soovitan võrrelda oma kaasnoorte seas neid, kes suvel kehalist tööd tegid ja neid, kes kehaliselt logelesid. Kui keegi on seesuguseid võrdlusi toimetanud, siis kõik eeltoodu ei vajagi üksikasjalisemat põhjendamist ega selgitamist.

Viimne reisikiri Pühalt Maalt

Kuidagi oleme harjunud pidama Püha Maad pühaks ainult meile, ristiusulisile.

Veel mõistame, et juutidele, kuigi nad Kristust ei tunnusta, ta on püha ajaloolisil ja usulisil põhjusil. Et aga ka muhamediusulisil on siin pühimaid paiku, on mõnele vist üllatuseks.

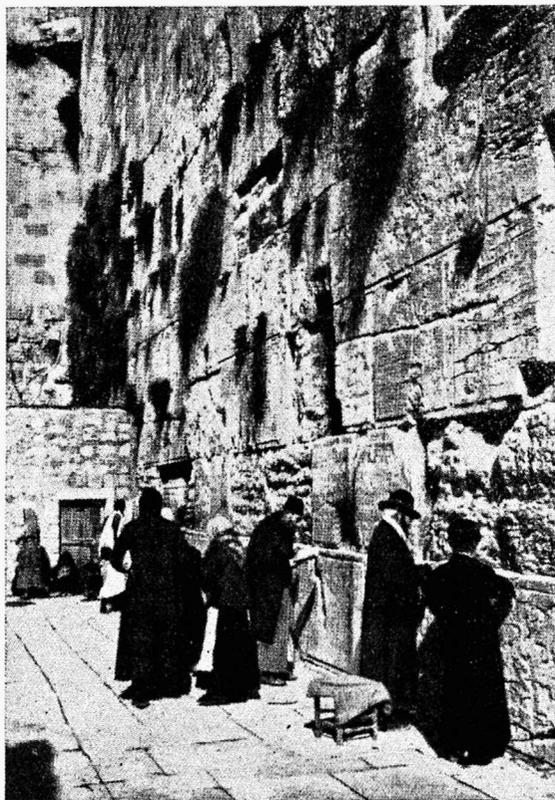
Tutvusime Jeruusalemas eeskätt muidugi Kristuse maise eluga seotud paikadega ja ristiusu kirikutega.

Peale Keetsemane aia ja Hauakiriku on Suure Reedega tihedalt seotud Kristuse kannatuste tee. See ei erine praegu sugugi teistest vanalinna tänavast. Peab teadma, et see on *Via dolorosa*, et seda teed mööda sammuda ristiinimesele kohaste tunnetega.

Kannatuste teel märgitakse 14 jaama või peatuskohta, mis on seotud Kristuse viimse teekonna sündmustega. Esimeseks jaamaks loetakse selle algust, võrdlemisi hiljuti avastatud ja välja kaevetud roomaegse lossi Antonia õue, teine jaam on koht, kus Jeesusele pandi rist õlale, kolmandal mälestatakse paika, kus Jeesus risti raskuse all nõrkas, neljandal, kus ta oma ema nägi, viiendal, kus Küreenast pärit Siimon talt risti võttis, kuues peatus on tähistatud kabeliga, kus legendi järgi püha Veronika oma higerätikuga Jeesuse palehigi pühkinud ja tänuks selle eest on suure kannataja näopilt jäädvustunud higerätikule, mida Jeesuse ainsa tõelise näopildina säilitatakse Peetri kirikus Roomas. Üheksandas jaamas on Jeesus jälle kokku varisenud oma risti all. Järgmised viis tähtsat kohta on juba Hauakirikus ja viimne neist on — Kolgata.

Kannatuste tee algul astusime kloostrisse, kus meile näidati ja seletati kindlustatud lossi Antonia mudelit, mille õues toimunud kohtumõistmine Jeesuse üle. Siis juhiti meid edasi, näidati seda roomaegse sillutisega õue, kus Önnistegijat alandati kui suurimat kurjategijat, ja kohta, kus seisis Pilatus, kus rahutult trügis rahvas.

Ülemiste käikude ja saalide seinad on kaetud marmortahvlikestega, millel kloostrikülastajad igaüks oma emakeeles on kuldtähtedega jäädvustanud oma tänu või palve Kõigevägevemale. Viimase on sinna paigutanud keegi kõrge vene vaimulik, kes enamlaste

Nutumüür. Juudid nutavad taga Salomoni templit

nõudis Jeesuse ristisurma —, langes äkki mu silmilt vari ja ma leidsin mulje imelikkuse lähenduse: nunnade näojooned, eriti nina, tõendasid ta kuuluvust iisraeli tütarde hulka ja võõrastavalt oli mõjunud näha säärast tüüpi nagu nunnade peakatte all. Nüüd Siioni kloostrid kasvatavad vaeseid lapsi Kristuse õpetuse vaimus ja püüavad oma esivanemate süüd, kes vihaseks kisendasid „Tulgu ta veri meie peale ja meie laste peale“, pehmenada ja heaks teha armastuse tegudega, pühendada ta auks oma elu, et „Ta veri tuleks neile ja nende lastele õnnistuse kastena“, nii kui seda igatses kloostris asutaja, juudisoost preester Ratisbonne.

Üle tänavaga näeme suurt, seinast seinani ulatuvat kaarti, mis olevat pärit rooma ajajärgust ja mida alates 15. sajandist hüütakse „*Ecce homo*“ kaareks. Siin ütelnud Pilatus pilkeks kibuvitsakrooni ja purpurmantliga ehitud Jeesuse kohta, kel ta ühtki süüdi ei leidnud, „Ennäe inimest!“, et seega võib-olla mõjutada kisen-davat rahvahulka nõuda tema vabakslaskmist. Kuid rahvas ei tunnud halastust Jeesuse vastu ja nõudis kärsitult ta ristipoomist.

Jatkasime kirikute külastamist.

Armeenlaste kirik ja klooster on toredad ja suur — vist suurim Jeruusalemas — varjurikas, vaikne, hästi hoolitsetud aed on ta vääriline raam.

vanglast pääsnult marmortahvliil palub: „Maailma päästja, päästa Venemaa!“

Ka meile tehti ettepanek jäädvustada oma külastamine marmortahvli-le: see maksvat ainult 1 inglise nael. Me olime vaimustusega päri ja lubasime saata eesti-keelse teksti ühes nõutava summaga. Meid juhatajate nunn näis aga hästi tundvat inimesi, ta tähendas delikaatselt, kuid energiliselt, et kui seda mitte kohe ei tehta, siis jääb see kavatsus vist täide viimata, nii kui see varem juba paljudega on juh-tunud.

Tal oli õigus: ka meie kuulume nende paljude hulka...

Meid juhtivast nunnast oli mul esimesest pilgust peale jäänud imelik mulje: tas näis olevat midagi väga tut-tavat, ühtlasi aga ka võõrastavat. Kui ta meid palus basiilikasse ja seal pikalt ja ladu-salt jutustas kloostris tekkimisloost ja tege-vuse eesmärgist — võita ristiusule rahvast, kes

Nende seinamaalides on midagi võõrastavat musta värvi liigse tarvitamise tõttu, kuid sinine fajanss seinte alumisel osal mõjub lepitavalt. Kirik olevat püstitatud kohale, kus kunagi surmati apostel Jakobus.

Prantslaste Püha Tehvanuse kirikus tundsi elavalt kaasa vagale mungale, kes kurva häälega ja mureliku näoga seletas, et kiriku reliikvia, ristiusu esimese märtri Tehvanuse kont, mida me igatsusega, kuid asjatult püüdsime võreaga varustatud klaasakna läbi näha, olevat varastatud mõne nädala eest. Kõik otsimised ja juurdlused olevat jäänud tagajärjeta. Kaks päeva hiljem käis üks meie kaaslasti veel samas kirikus ja ta nägi oma silmaga püha konti. Seda kuuldes me tundsi uuesti kaasa vagale mungale...

Pühapäeval läksime sama kaaslasega kahekesi luteriusu kiriku jumalateenistusele. Olnuks ju patt, kui me Jeruusalemas seda mitte poleks teinud.

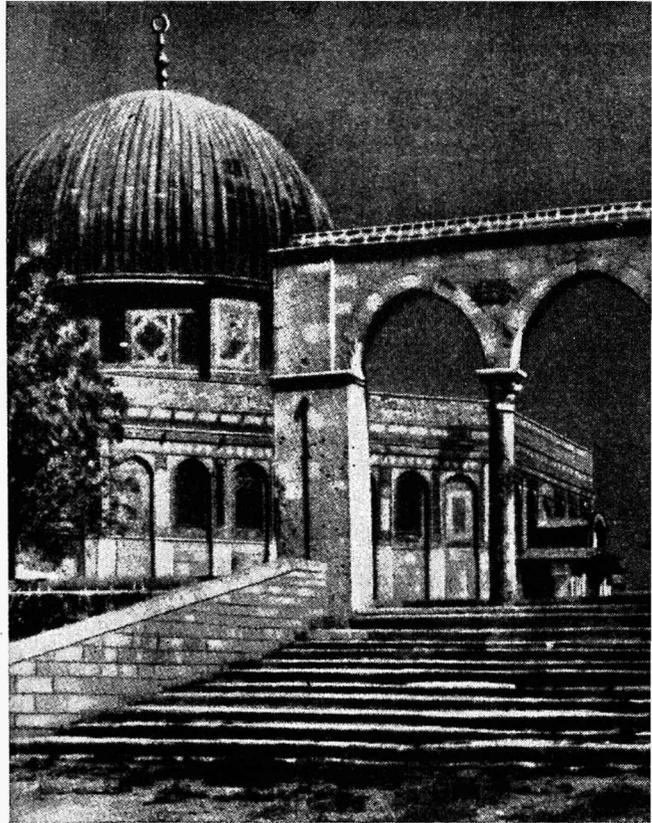
Ekslesime vanalinna tänavate rägastikus Damas-kuse värvast kuni Jaffa värvani ja jõudsi viimaks Lunastaja kiriku juure. See on suur, keiser Wilhelm II juuresolekul 1898. a. sisseõnnistatud ehitus, iseäranis imponeeriv on ta neljanurgeline kõrge ja massiivne torn. Aga kui me sisse astusime, ütles pastor altari ees parajasti „aamen“ ja meil tuli lahkuda ühes mitte just suurearvulise kirikuliste hulgaga, kuid me lahkusime väga aeglaselt, et kauem viibida siin pühas kajas.

Oli see nüüd seetõttu, et Lunastaja kirik oli ainuke piltideta, kullata, hõbedata, küünaldeta ja lam-pideta kirik, milles viibis Jeruusalemas, või seepärast, et oma usu kirik on ikka kõige armsam, kuid mina tundsin end selles lihtsa sisemusega kirikus kõige kodusemalt terves pühas linnas.

Veel mainiksin, et käisin kaks korda Petesda tiigi juures, endise lammaste värava lähedal, kuhu Jeesuse ajal haiged, pimedad, jalutud ja ärakuivanud ilmusid ja ootasid vee liikumist, et vette astuda ja oma tervise tagasi saada.

Palmid ja oleandrid ning kõrge roomaegne sammas teevad Petesda tiigi õue maaliliseks ja veetlevaks. Ooteruumi seinad on kaetud tahvlikestega, millel leidub kõigis maailma keeltes piiblisalme. Tõsist headmeelt tundsin, kui leidsin ka eestikeelse salmiga tahvli.

Kivitrepp, mille alumised astmed on raiutud otse kaljusse, viib kristallpuhta veekogu juure. Astudes

Omari mošee Jeruusalema Moria mäel

palja jalu vette, kuigi see polnud ingli poolt segatud, soovis meist vist igauks lahti saada oma veast või haigusest, sest kellel neid pole?

Nagu Siioni Jumalaema kloostris, võis ka siin näha, kui kõrgele on 1900 aasta jooksul tõusnud Jeruusalema pind. Üksikuid kihte ei saa küll eritella, aga et Jeesuse-aegne linn asub praeguse linna all, selle juures ei saa kahelda.

Vanalinna sakiliste müüride taga asub Moria mägi, millest esmakordselt kuulsin lapsepõlves, kui mulle jutustati Aabrahamist, kes Jumalat nii armastas, et ta valmis oli oma poega talle ohvriks tooma.

Ligi 3 tuhande aasta eest kuldasid Ölimäe tagant tõusva päikese kiired samal Moria mäel asetsevat uhket Salomoni templit. Nüüd seisab siin linna valitsev Omari mošee oma muhamediusulistele püha kaljuga ja prohveti habemekarvadega. Tähendab, see mägi on püha kolmele usule, — ka meile kristlastele —, Jehoova templi asukoha tõttu. Ehkki vana tempel hävitati Nebukadneetsari poolt, kuid tema asukohale püstitati hiljem uued, ja Herodesse poolt ehitatud tempelis on ju ka Jeesus viibinud. See mošee, mille VII sajandil ehitas kaliif Abd-el-Melik, sai ristisõdijate poolt oma praeguse nime ja kannab seda edasi, ehkki peamiselt ristisõdijate võitja sultan Saladin ehtis ja ilustas teda, nii et ta on muutunud islami kunsti kauneimaks pärliks. Ta on väliselt lihtne, palju lihtsam kui Istanbuli või Kairo toredad mošeed: kaheksaküljelisel alusel seisab silindrikujuline ülemine osa, mis kannab suurt kõrget kuplit. Kuid õnnelikult valitud proportsioonid teevad tast väga harmoonilise ehituse ja ta sisemus võib igat küllastajat, pakkudes erilist naudingut kunstiarmastajatele ja kunstnikele.

Kui silm tas valitseva hämarusega on harjunud, näeb ta kahes kontsentrilises ringis seisvaid erivärvide porfüür-, marmor- ja graniitsambaid, bütsantsi mošaike, kuldtähtedega koraanisalme. Just need näisid mulle

Petesda tiigi õu

ilusaimate arabeskidena, mida ma üldse olen näinud, ja ma tahtsin neid pikemalt imetleda, aga selleks puudus võimalus.

Siia ei lasta kergesti uskmataid (mittemuhamedlasi). Ka meil tuli mitmes kohas käia, kuni me võrdlemisi suure tasu eest lõpuks siisi loa saime sisse astuda, aga pikemalt peatuda ei antud mahti. Nii võisime siit meeleolulisest, kaunist mošeesest ainult üldmuljeid saada.

Keset mošeed on hüglala kalju. Arvatakse, et just sel kaljul Aabraham pidi ohverdama oma poja Iisaki Jehoovale. Arvatakse veel, et see kalju võis olla Salomoni templi altari aluseks, ja veel tänapäeval usuvad muhamedlased, et sellelt kaljult tõusis Prohvet tuld-purskava hobuse seljas taevasse: kabjajäljed on säilinud kaljul, ehkki seda piirava võre tõttu ma neid hästi ei näinud.

Mitte ainult Muhamedi taevamineku paigana pole see mošee püha: tas säilitatakse veel mõned prohveti habemekarvad ja need on suurimaid pühadusi usklikele. Võttes lapsena osa mingist näidendist, kus mul muuseas tuli ütelda „Vannun seda Prohveti habeme juures“, ei teadnud ma muidugi aimata, kui püha see vanne oli...

Vene kloostrilaste kodu kasvandikud Petaanias

Niisiis oleme ka muhamediusuliste pühimat paika Jerusalemas näinud ja siirdume Omari mošeesest vastasasuvasse El-Akša mošeesse. See pakub huvi ajaloolastele, nende arvamisi käsitleda mul pole praegu aga tuju. Märkisin vaid, et El-Akša olnud oma ajal Salomoni elamisloss, praegu jätab ta korraldamata muuseumi mulje.

Juutidel, kelle kodumaaks on Palestiina ja usu keskuseks Jerusaleem, juutidel pole siin enam muud pühadust kui nutumüür. Arvatakse, et see on ainult templiväljaku välismüür, neile on see siiski tõeline Salomoni templi müür, see kõrge, hüglakuubi sarnastest kaljulahmakatest ühegi sidematerjalita kõrge müür, kuhu nad varem hulkadena kogunesid, et oma mõõdunud õnnelikke aegu meenutada, nutta taga oma hävitatud templit ja kaevata oma saatuse üle. Kui me Moria mäelt siia jõuame, näeme vaid nelja juuti, kes pressivad oma nägusid pühade kivide vastu, sosistavad nendele oma kurbust ja ahastust, leinavad oma minevikku. Võib-olla ei tohigi neid nüüd suuremal hulgal siia koguneda. Rahutud ajad sunnivad peale ettevaatuse abinõusid.

Õlimäe teisel küljel, umbes pool tundi Jerusalemast autoga sõites, asub Petaania, kus elasid Maria ja Marta ning nende vend Laatsarus. Siia

saatis Jeesus ka kaks oma järgit muretsema emaeelst, kellel ta sõitis Jerusalemma, ja rahvas hõiskas talle siis „Hosianna“. Ta sõitis sinna Kuldse värava kaudu, mis ammugi on kinni müüritud muhamediusulise valitseja käsul.

Juudid ootavad ju ikka veel oma Messiasit, kes pidavat Kuldse värava kaudu pühasse linna tulema, et neile üles ehitada uus tempel. Ning mõned kristlased usuvad, et kui Kristus tagasi tuleb — ta on ju seda töötanud — ta läheb just Kuldse värava kaudu Jerusalemma kohut mõistma elavate ja surnute üle. Kas vägev ja tark Saladin tõesti arvas, et kinnimüüritud värav võiks Jumalale takistuseks olla?

Nüüd on Petaanias araablaste küla. Lihtsad väikesed majad asuvad mandli- ja oliivipuude varjus; maanteele kogunes hulk lapsi, kui meie autod kloostril varjupaiga värava ees peatusid. Kohal, kus elanud Maria ja Marta, on nüüd väike kabel säravate värviküllaste mosaiikidega, ja ta kõrval asub õigeusu kloostrilaste varjupaik. 27 kasvandikust oli ainult kahel tütarlapsel sinised silmad. Üks oli pärast maailmasõda Gallipolist siia sattunud vene halastajaõe tütar, teine juudi päritoluga 9-aastane elav tüdruk. Kõik teised olid araablannad, kellele mustad silmad sarnasid kui Juudamaa taevatähed. Lihtsais kleitides, valged rätikud peas, nad nägid juba 8–10-aastaselt välja väikeste nunnadena; üleannetust, kas või ainult lapsele eelne, ei võidud nende juures tähele panna. Heledate, värske häälega nad kandsid ette laule. Mis saab neist kord, kui nad siit lahkuvad?

Laatsaruse sügavas hauakoopasse viib vana kullunud kivitrepp. Künnavalgusel vaatlesime tühja ruumi, kus 4 päeva oli puhanud see, kes Jeesuse kutsese „Laatsarus, tule välja“ ilmus käsist ja jalust surunäkkmeisse mähituna.

Suurim ime oli siin aset leidnud. Need paar araablast, kes koopa ukse ees vestlevad, on sellest vist ka teadlikud, sest muhamediusulistele on Laatsarus ka pühak.

Uhel hommikul sõitsime Surnumerele. Läikivat, siledat asfaltmaanteed mööda läks sõit hingematva kiirusega Petaanias mööda, ikka allapoole. Paremalt ja vasakul saatsid meid mäed, lagedad kõrvemäed, ümarad, siledad, kenad. Olen näinud küll igavese lumega, küll tiheda metsaga kaetud mägesid, fantastiliste kontuuridega paljaid kaljusid või jälle ahvatlevate lilleaasadega kõrgustikke, aga Juudamaa kõrvkaljumägedele sarnlevaid pole ma varem juhtunud nägema. Suure kiirusega kihutavast autost vaadatuna need näisid olevat valmistatud sügavate voltidega laiaist lainepapist. Ühes kohas nägime hetke vältel inglise sõdurid mäetipule jooksmas ja selle taha kadumas. Me ei pöörnud sellele mingit erilist tähelepanu. Hiljem tänas vist igaüks meist Jumalat, et me mitte pool tundi varem siit polnud läbi jõudnud.

Eestis võimsalt arenenud samariitluse tõttu oluaks huvitav peatuda halastaja samariitlase võõrastemaja juures. See aga ei osutunud võimalikuks ja me kihutasime edasi. Varsti on mäestikukurud selja taga ja silmade ees avaneb tasandik rohelise ribaga — Jordani kaldaga. Me pöördume paremale, sõidame sõnendava veekogu poole — Surnumerele.

Selle 80 km pika, 17 km laia järve jämeda kruusaga kaetud kaldal me peatume. Ta rohelist pinda ei elusta mingi purjek, ta kaldail pole kuskil näha inimesi. Meie seltskond koosnes igat võimalust suplemiseks kasutavaist isikuist. Et siin ainulaadses, 394 m allpool ookeanipinda, 22–28% soola sisaldavas veekogus, kuulsas Surnumeres mitte supelda, oli tarvis olla — nunn. Et tema lähaks suplema merre, mille põhjas asetsevad Issanda poolt pattude eest

hirmsasti karistatud Soodom ja Gomorra, seda ei või keegi talt nõuda; et tema ihu oleks vees, millega seguneda ei taha Jordanigi püha vesi (mageda veena ta on ju palju kergem ja seepärast voolab Surnumeres kaunis kaugele, enne kui soolane vesi tast jagu saab) ja millest üle ükski lind ei lenda — ei, seda talt küll ei tohi nõuda. Nii ta jäi kaldale, — ja mina kah... Võib-olla olen liig ettevaatlik suplemise suhtes, võib-olla olen nii vähe uudishimulik... Ma murdsin endale kivide vahelt soolatükke ja vaadates aegajalt mere poole nentisin, et harilikult olen näinud vaid suplejate päid vee peal, siin aga tõusevad vee peale kõik keha kumerused. Kui seltskond mageda vee duši alla läks, tahtsin ka ennast karastada ja sirutasin käe oma pooleni täidetud vee pudeli järele, mille olin kaldale pannud, pillasin selle aga kohe ootamata kõrvetuse tagajärjel maha: kui päikesekiired polnud veel vett keema ajanud, siis sellest temperatuurist võis puududa ainult paar kraadi...

Edasi sõites möödusime suurtest soolaväljakutest ja soola- ning potasetehastest. Siin on tühi asi soola toota: tuleb vaid Surnumere vett kaldale pumbata ja vee äraauramisel jääb maha soola kui meil talvel lund.

Teie Jordani poole viis üle küngaste. Auto kaldus kord ühele, kord teisele küljele — päris kiigesõit. Kui me ettenähtud peatuskohani jõudsim, ruttasime kohe jõe. Kitsas rada viis läbi rumeenlaste, greeklaste, itaallaste ja abessiinlaste kloostritele kuuluvate maalaade Jordani kaldale.

Siin läks suplemine uuesti lahti. Siin oli nunn üks esimesi vettumenejaid. Ta immutas oma mustavärvilise kloorinriietuse püha veega läbi ja läbi ja riputas selle siis viigimarjapuu laiadele okstele kuivama. Siis seisis ka tema paar sammu kaldast kaelani vees ja hoiatas teisi mitte kaugemale minna tugeva voolu pärast. Üks, kaks, kolm — ka mina olin piimakohvi värvi Jordanis ja vee ning õhu temperatuuri vahel polnud märgata mingit vahet. Puude varjus soojas vees seista oli nii mõnus, et tahtmatult hõiskasime ja naersime, kuni nunn meile etteheiteid hakkas tegema: peaksime ikka tasem olema pühas Jordanis ja meele pidama, et kord on siin Jeesus ristitud. Me vastasime, et see on elurõõm, mis meid hõiskama ja kiljatama paneb, ja et me sellega kiidame Jumalat, kes meid suure armu osaliseks on lasknud saada, lubades meid supelda samas jões, kus ta poeg on ristitud ja püha vaim tuvina ta peale tulnud. Nunn raputas pead: kirik polnud talle õpetanud sellaseid kiiduväljendusi, aga inimesena sai ta meist aru ja lõpuks ta naeratas meile andestavalt.

Kui me Jeerikusse välja jõudsim, tellisime lõuna, palusime Jordanis meie suplemise ajal püütud ja ämbris

Jordani vaiksed kaldad

kaasatoodud angerjatalised kalad ka ära praadida ja siis sõitsime tutvuma palmide- ja palsamipuude linna Jeeriku ümbrusega.

Sellest mainiksin vaid, et peatusime prohvet Eliisa allika juures, mille seltersimaiguga külm vesi kogutakse basseini ja juhatakse siit kanalite kaudu aedade ja põldude niisutamiseks Jordani oasi. See praegu nii maitsev vesi olevat omal ajal „paha“ olnud ja Eliisa teinud ta kausitäie soola ning oma palvega joogi-kõlvuliseks. Siis veel ronisime üles „40 päeva mäkke“, millele alt vaadatuna näis olevat külge kleebitud pääsukesepesa. Või oli see Tiibeti kloostr? Võimatu näis olevat juurepääs sellele just kui õhus rippuvale salapärasele rõdule, kuid veerand tunni pärast jõudsim üles ja saime teada, et see on greeka kloostr. Kaheksa kuiva, halli habemega igivana munka olid selle kaljusse raiunud vaikse kodu elanikud, kes meid ülilakkesti vastu võtsid ja pakkusid meile parimat, mis neil oli: tillukestes tassides kohvi ja klaasides vett, mille juure segati kihiseva panevaid ja limonaadimaiku andvaid aineid.

Greeka kuningad kullatud raamides naeratasid ka sõbralikult sissetungijale vastu, ja pärast tillukese kiriku vaatlemist olime püha Jüri kloostrist 8 minutiga all. Sõidul läbi praeguse Jeeriku tolmuse tänava me sõime meile kõigile tundmata vilja — p a m a i d. See on melonitaoline vili, kasvab aga puus. Maitse poolest on ta meeldiv. Kõige huvitavamad olid ta väikesed, mustad, kalamarja meenutavad seemned. Nägime pamaipuid paaris aias. Igal puul oli 50—60 kollakat pommi küljes.

Lõuna oli rikkalik ja me sõime hea isuga. Lõpetades saime suure üllatuse osaliseks: meie ette asetati parajasti aias lõigatud üle meetri pikkune banaanikobar. Meil nii kallist vilja võisime siin süüa nii palju kui keegi soovis. Koor oli soe ja vili ise ka. Siin õndsas Jordani kaldal, kus õhk palavusest väriseb, valmivad ka troopika kuumust ja veeküllust nõudvad banaanid, rääkimata teistest meil tundmatuist või haruldast viljapuist.

Reisikava kohaselt pidime Palestiinas külastama uut, jõudsalt kasvavat juutide linna Tel-Avivi (tähen-dab „kevadtüvad“), Keneetsareti järve, mille kaldal esmakordselt üteldi „Meie Isa“ palvesõnad, kus kõlas mäejutlus ja sündis palju imesid. Pidime minema ka Naatsaretti, kus Jeesus veetis suurema osa oma elust, — aga alustasime tagasisõitu peagu ülepeakaela. Pühal Maal ei valitse ju praegu rahu.

Kas olime hädaohus? Kuidas seda võtta... Kui oleksime päev hiljem siia tulnud, oleksime võib-olla oma kondikesi kraavis võinud kokku lugeda, sest

Surnumere kalda soolalademed

Rööbastelt joosnud vedur Haifa teel

pärast meie saabumist oli sama rong järgmisel päeval kraavi lastud. Kui oleksime sõidul Surnumerele umbes $\frac{1}{2}$ tundi varem teatud kohale jõudnud, oleksime kindlasti sattunud inglaste ja araablaste tulevahetusse Lehest lugesime, et siin olid araablased juudi veoautodele kallale tunginud ja inglise väeosad seadsid korra jalule. Ohvreid olnud mitu. Eks mõni kuul võinuks eksida ka meie autosse...

Ja nüüd tagasisõidul...

Me pidime saabuma Haifasse kell pool 2 päeval, einetama ja taksautodes läbistama Galilea tähtsamad kohad. Me oleksime seda jõudnud teha, sest laev pidi lahkuma kell 12 öösel. Umber istuda tuli Lidda jaamas, ja kui jõudsim meile vastu tulnud rongile, siis osutusid selle esimesed vagunid rahvusvahelisteks, järgmised I ja II klassi vaguneiks. Ronides esimesse III klassi vagunisse ilmnas, et see on puupüsti täis: et meie seltskond siin ruumi leiaks, sellest ei võinud juttugi olla. Järgmine III klassi vagun oli täiesti tühi. See oli aga veduri ja tendri järele esimene...

See asjaolu oleks pidanud meid panema mõtlema, kuid meile meeldis olla kergemeelsed. Liddast ja järgmisest jaamast sõitsime välja ettenähtud ajal. Kuid siis tuli ootamatult stop... Me ei teadnud midagi paha aimata: kes lamas rohkem kui pooltühja vaguni pingil, kes tõi oma viimased söögitagavarad välja — kuivikleiba, suitsuvorsti, biskviiti, kes tukkus niisama omaette, kes pühendas mõtteid Pühal Maal nähtulekuule.

Aga aegamööda märkasid kõik, et kõik pole vist korras ja see, kes asja selgitama läks, tõi sõnumi: ettevaatusest meie rongi ees sõitnud tühi rong on rööbastest väljas. Me sõidame edasi alles siis, kui tee

on korras. Varsti peab saabuma abirong tööliste ja tööriistadega.

Me seisime selle jaama juures üle 4 tunni. Siis sõitsime kuni õnnetuskohani, kus tuli vaguneist pagasiga alla hüpata, ohakatega palistatud kraavi ja hirmsa kruusaga kaetud raudteed mööda rutata vastutulnud rongile ja selles jätkata teekonda. Kui enam äpardust ei juhtu, saaksime ehk veel enne päikese loojenemist Haifaga tutvuda. Nii me arvasime ja vaatasime aknaist. Mida lähemale Haifale, seda rohkem võis tähele panna võitluses kannatada saanud hooned, iseäranis jaamahooned, millede katused lamasid prügihunnikutena seinte ääres ja seinad olid kaitsitud liivakottidega. Ikka rohkem liikus sõjaväeosi maanteel, ikka tihedamini seisid patrullid ja kontrollid.

Kell $\frac{1}{2}$ 7 olime toredas, kuid surmvaikes Haifa jaamas. Mõned sammud linna poole lähima tänava kaudu lasksid tekkida mulje, et ka linn on välja surnud. Oõsiti Jeruusalemas valitsenud õudne vaikus tundus siin varaõhtul veel õudsemana ja teravamana. Siis saime teate: silmapilk sõita sadamasse, tänase pommitiantaadi järele on välja kuulutatud sõjaseadus; laev väljub kell 7, tähendab $\frac{1}{4}$ tunni pärast.

Algas jaht. Sadama väravas — kontroll; mingi hoone juures — kontroll, kai juures — kontroll. Reidil seisab kaks reisijate-laeva. Mõlemate korstnaist tõuseb paks must suits. Üks neist annab pika, läbitungiva vile, hakkab siis tasakesi liikuma, — on see ehk meie laev?

Istume õnnelikult barkassis. Pagas loobitakse katusele. Mootor pannakse käima. „All right“... Akki keegi küsib sillalt, et kas teil on need ja need templid. Selgus, et ei ole. „Mootor stop.“ Hetke pärast olid kõik passid uuesti kokku korjatud, reisijuht kadus nendega pimedusse. Kui ta õnnelikult tagasi oli, hakkas mootor streikima. Lõpuks saadi tast jagu ja merelinnuna me lendasime nüüd juba ainsa reidil seisva reisijateauriku poole. Üksteise järele ruttu trepist üles. Jälle kontroll, üks, teine. Siis pagasiveomaks. Aga kus on meie pagas? Juba luugi kaudu laeva ninna visatud, kaduma polnud midagi läinud. Maksime. Olime laeva tekil. „Teil on kajutiplatsid? Aga te oleksite pidanud hiljemalt kella 3-ks teatama, et sõidate. Nüüd pole ühtki vaba kajutit. Homme hommikul kell 6 saate aga kindlasti...“ „Õhtusöök? Meil pole teie jaoks midagi ette valmistatud ja tagavarasid ka ei ole, me ei teadnud ju, et te täna sõidate. Homme kella 7—9 vahel on hommikeine...“

Sametmust taevas tähtedesäras, kõrge valge linn elektrivalguses, kauguses rohkem kujutatav kui selge Karmelimäe siluett, lainete tasane plaksutamine laeva seintele. See oli viimne mulje Pühalt Maalt.

M. N.

Läheneb suvi

ja suvine puhkus. Kas maksabki siis enam rääkida raamatuist? Kes neid suvel ikka kätte võtta tahab, — on ju suvekuudel nii palju muudki teha!... Raamat kuulub nagu rohkem tupp, nelja seinaga vahele, suvel aga viibivad noored väljas, vaba õhu käes.

Kuid üks ole suvelgi ebasõbralikke päevi, mil väljasviibimisele eelistatakse kinniseid ruume. Kui taevast on tusane ja tuul sasib puid või kui hommikust õhtuni sajab sabisevat vihma, — siis muutub ulualune jälle armsaks. Ja kui kord ülu all ollakse, siis haaratakse suvelgi üsna meelsasti raamatu järele.

Muidugi ei huvita suvel iga raamat. Kõige ajakohasemad oleksid ehk sellased raamatud, milles nii või teisiti kirjeldatakse loodust ja vabaõhuelu: niisiis reisikirjeldused ja maadeavastajate elulood. Sedalaadi kirjandust leidub meil üsna palju. Olgu siin mainitud vaid üksikud uuemad, alles hiljuti ilmunud teosed: Byrd'i „Lennuretk Lõunanabale“, Nansen'i „Suuskadel läbi Gröönimaa“, Youngusband'i „Looduse süda“, Hedin'i „Minu elu maadeavastajana“ j. m. või algupärastest E. Pesti toimetatud „Eesti meremees jutustab“ ja J. Pitka „Minu mälestused I ja II“, milledest esimeses hulk eesti laevakapteneid jutustab juhtumeid meresõidult, teises admiral Pitka kirjeldab oma lapsepõlve, kooliskäimist ja esimesi meresõite.

J. Pitka „Mälestuste“ kõrval võiks noorte tähelepanu juhtida veel mõnele teisele viimasel ajal ilmunud mälestuste-raamatule, nagu Jakob Liivi „Mälestusi lühijuttudes“, milles jutustatakse lugusid 1870—1880-daist aastaist, ja J. Rosenbaumi „Näljas, alasti ja rahata“, mis kirjeldab ühe tubli eestlase võitlusi Venemaal, pagulase-elu Hiinas, põgenemist läbi Mongoolia ning hukkamist sun-

nitööl. F. Ederbergi ja E. Pessi toimetatud raamat „M. J. Eiseni elu ja töö“ vaatleb tuntud kultuuritegelase elukäiku; küpsemat noorsugu võiks ehk seegi teos huvitada.

Küpsemale noorsoole ma oma seekordses vestluses eeskätt mõtlengi. Olgu seepärast siin mainitud veel mõned populaarteaduslikud teosed Eesti Kirjanuse Seltsi odavast sarjast „Elav Teadus“: Jaan Roosi „Lühike eesti raamatu ajalugu“, prantslase André Maurois' järele tõlgitud „Inglased, nende iseloom ja Inglismaa“, A. Klumberg-Kolmpere „Sport ja kehaline kasvatus“, Tiiu Kadaka „Eesti rahvakunst“, A. Kipperit „Maailmaruum ja tähed“, R. Indreko „Eesti ürgaeg“, F. Wittlich'i „Käekiri ja iseloom“, Ed. Laamani ja L. Kahkra „Tänapäeva Saksamaa“ jne. Valik on nii rikkalik, et siin peaks huvitavat leiduma kõige erinevamate maitse-suundadega lugejaile.

Natuke nooremaid lugejaid peaksid kütkestama samas sarjas ilmunud „Meie metsloomad“ ja „Meie koduloomad“, millede autoriks on K. A. Hindrey ja mis mõlemad on haruldaselt hästi kirjutatud ja kergesti loetavad. Eriti esimest maksab lugeda igal noorel (ja vanal), kes armastab kodumaa loodust ja meie metsade elanikke.

Veelgi nooremaile lugejaile olgu soovitatud G. Geijerstami jutustus „Minu poisud“. See on tõlge rootsi keelest ja kirjeldab kahe poisi lõbusat ning sündmusrikkast suvitust mererannas. Raamat on nii kogukas, et sellest peaks jätkuma terveks suveks. Kui paljude siis suvel ikkagi vihmaseid ilmu on? Enamasti paistab ju päike, — ja päikesepaiste meelitab toast välja: metsa, murule või vete ääre.

Rõõmsat ja kosutavat suvepuhkust, noored raamatusõbrad!

M. Sillaots.

William Shakespeare

Inimkonna kultuuriajaloo on igal alal mehi ja naisi, kelle töö ja saavutused omal alal onanud väärtusi, mida hinnatakse austusega ka aastasadu hiljem töötava inimgeeniuse loova vaimu tippsaavutustena.

Draamakirjanduse alal on üheks sääraseks gigandiks inglane William Shakespeare,

(loe: uiljam šeekspiir), kelle 375. sünnipäeva pühitseti käesoleva aasta aprillis kogu maailmas, erilise pidulikusega muidugi Shakespeare'i sünnimaal ja ta sünnilinnas Stratford-upon-Avon'is.

Meie teadmised Shakespeare'ist on võrdlemisi napid. Teame, et ta nägi maailmavalgust väikeses inglise linnakeses Stratford-upon-Avon'is aprillis 1564. a. (arvatavasti 23. kuupäeval) ja suri samas linnas aprillis 1616. a. (ka arvatavasti 23. kuupäeval). Tema arvatav sünnimaja on säilitatud muuseumina, ta maine põrm on maetud sama linna kirikusse. W. Shakespeare abiellus 18-aastasena, umbes 20-aastasena ta lahkus Stratfordist, siirdudes Londoni. Leidub tosinaid legende tema toiminguid seal, kuid näib olevat peagu tõenäoline, et ta liitus seal peagi ühe näitetrupiga, mängis siis mitmesuguseis teatris, luuletas tohtu hulga luuletusi, parandas teiste poolt kirjutatud näidendeid ja kirjutas ka ise algupäraseid näitemänge, ning lõppeks, lavastajana ja teatriettevõtjana kogunud küllaldaselt raha puhkuseks, ostis endale maja sünnilinna ja suri seal 52-aastasena.

Selles elukäigus pole midagi eriliselt huvitavat. Ka oma loomingu kvantumi poolest ei ole ta silmapaistev. Shakespeare'i-kaanonisse kuulub ametlikult 37 näidendit, millest osa on kindlasti kirjutatud teiste autoritega koos (nagu see oli sel ajal üldiselt kombeks) ja osa põhjeneb vanaaegsetel näidendidel, mis Shakespeare on ümber töötnud. Lisaks on ta kirjutanud kaks poemi ja 154 sonetti. Seda kõike pole palju, kui meenutada, et näiteks hispaanlane Lope de Vega on kirjutanud 2.000 näidendit. Sealjuures öeldakse aga, et kogu Lope de Vega looming ei väeri ühtainsat Shakespeare'i tragöödiat.

Kogu maailmas on Shakespeare üks neid väheseid kirjanikke, kelle elu ja loomingu üle on kirjutatud mitukümmend korda rohkem raamatuid kui ta ise jõudis neid oma elu ajal kirjutada. See pärast on võimatu ajakirja paarileheküljelises artiklis pisutki lähemalt valgustada Shakespeare'i loomingut, mis on eriti tihedasti seotud oma ajaga ja on selle poolt mõjutatud. Sajand enne Shakespeare'i sündi ja aeg, mil ta elas, on üks pöördelisemaid ajajärke inimkonna ajaloos ja lähem tutvumine sellega on mitmeti huvitav. Käesoleval

puhul peame aga piirduma vaid mõne pilgu heitmisega ta loomingu laadile.

Mida publik naudib, kui ta vaatab Shakespeare'i näidendeid? Üks hindab ta luule peent muusikat ja vaimukust, teine on haaratud draamatilisist sündmusist ning osavusest, kuidas autor neid esitab, kolmas imetleb ta mõtterikkust ja tarkusepärl, mida puistavad ta tegelased, ning elufilosoofiat, mis kannab näidendit, neljas vastustub peamiselt draamakirjaniku jumalikust võimest luua karaktereid. Tüüpide loomise võime on Shakespeare'i loomingu üks püsivaimaid ja sügavaimaid väärtusi, mis eriti kujukalt esile tõuseb võrdluses tänapäeva näitekirjandusega.

Seda karakteriloomise võimet ei saavutata õppides, see on inimesele kas sündides kaasa antud või tal pole seda annet. Teisejärgulised näitekirjanikud Shakespeare'i ajal rahuldusid harilike tüüpidega nagu: türann-isa, igatsev, kannataja ema, vaestimõistetud suurvaim, hästiriietatud kelm, ilus, kuid süd ametu daam, kangelanna, kes evib voorusi jne. Või tänapäeva miljöö: pere-mees, pops, sulane, linna- või alevikraade, koolitatud tütar jne. jne. Neid standardiseeritud tüüpe kasutatakse igas teoses ning nad ei eksisteeri väljaspool seda jõuku. Nad osutuvad marionettideks, nukkudeks, keda liigutab nõorist autor.

Kuid Shakespeare'i karakterid, isegi kõige kõrvalisemad, on elulised ning ei sarnle kunagi üks-teisele. Shakespeare'il on rohkem kui tosin narre, kuid kõik nad on erinevad. Tal on rohkem kui paar tosinat naiskangelasi, kes kõik on joonistatud imetlusväärse oskusega, kuid keegi ei või ütelda, et Julia on vaid Rosalind, et Porzia on Silvia kaksikõde, et Hero on Imogeni teisik või et Miranda on Imogeni sarnane. Shakespeare omas ebatavalise võime mõista inimloomust. Kriminoloogid on imetlenud Macbethi, Cassiuse, Richard III j. t. meeoleude kirjeldamist. Kunstnikud ei saa maalida inimkeha enne kui nad pole õppinud anatoomiat, ning samuti draamatikud ei saa pildistada inimese iseloomu, kui nad ei mõista vaistuliselt inimese hingeelu. Kirjanik peab kogema kogu meeleliigutuste heliredelit ning kaabaka südant peab ta tundma-mõistma samuti kui pühaku oma. On raske vastandlikke hingehoiakuid ja tüüpe kirjeldada nii, et need ei muutuks ebainimlikeks või karikatuurideks. Shakespeare'il oli see oskus. Ta on iga rahvakihi kirjeldamisel meister, olgu see kuningas, kõrge ülikas või nari ja teener pööbli hulgast, olgu see mees või naine, noor või vana. Ühesuguse meisterliku oskusega ta kujutab Romeo kirge, Jaques'i kurvameelsust, Falstaffi üleannetat huumorit, Henry V sangarlikkust, Hamleti juurdlevat kõhklemist, Timoni inimpõlgust ning Prospero erutamatus — et mainida vaid mõningaid tüüpe ta rikkalikust inim-

tüüpide galeriist. Shakespeare'i arusaamine igat tüüpi inimloomudest oli põhjalik ja peen ning ta osavust joonistada karaktereid pole kunagi ületatud.

Oleme alati hädaohus näha Shakespeare'is jumalat, kes lõi kõigile aegadele kuuluvad näendid, seistes Olümpose kõrgustes, kaugel harilikest inimesist. On kasulik alati meeles pidada, et Shakespeare oli surelik ja et me võime jälgida tema isiksuse järk-järgulist arengut, ta stiili muutumist ja küpsemist. Veel enam: lavastajana ta pidi täitma publiku soove ja andma neile tüüpe ja tegevust, mida nad nõudsid, ta pidi meeles pidama oma näitetrupi piiratud võimeid ja kuninganna Elisabethi aegse teatri puudusi. Ta varajases näidendis on mõnikord nii kunstlikke intriige, et see tänapäeval ajab meid vaid naerma. Shakespeare'i suurimad tragöödiad — „Hamlet“, „Macbeth“, „Othello“, „Kuningas Lear“, „Julius Caesar“ ja „Coriolanus“ — on kirjutatud siis, kui looja oli oma võimete tipul.

Shakespeare'i geenius on nii imetlusväärset suur, et on kaheldud, kas üks rändnäitetrupi näitleja ja juht võis üldse kirjutada sääraseid kõrgeleulelisi ja sügavfilosoofilisi teoseid nagu neid leidub Shakespeare'i loomingu. On loodud hulk hüpoteese ja oletusi Shakespeare'i suurte draamide õige autori üle. Kuid aeg ja uued uurimused on kummutanud need lahkarmused. Shakespeare'i loomingu hindamises on aastasadade kestes olnud tõusu- ja mõõnaaegu. Shakespeare'i lavateoseist ei saa mööduda olevikus ükski kunstitahteline teater, ja seda loodetavasti kaua ka tulevikus. Shakespeare on jäänud kõigi maade teatreile ja näitlejaile suurte annete proovikiviks. Seda võime näha ka eesti teatri lühikesest ajaloo-
*
st.

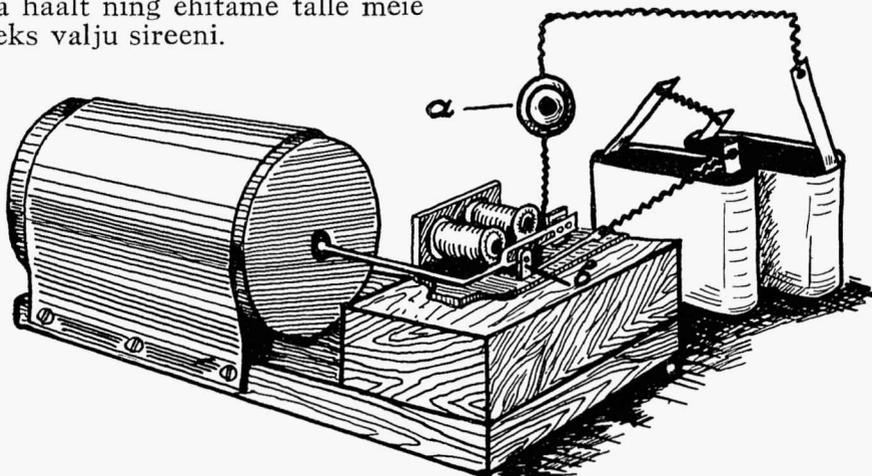
Esimeseks eesti keeles ette kantud Shakespeare'i näidendiks on „Veneetsia kaupmees“, mida mängiti „Vanemuises“ 1888. a. Kohe järgmisel aastal mängiti samas „Põikpea taltsutamist“, millele järgnes enam kui kahekümneaastane vaheaeg. Siis alustas Shakespeare'i mängimist „Estonia“ teater (1910. a.) ja siitpeale on Shakespeare seisnud väärilisel kohal meie teatrite repertuaaris. Üldse on eesti keeles ette kantud 12 Shakespeare'i näidendit ning meie suurimad näitlejad (T. Altermann, A. Lauter, P. Pinna, E. Villmer, L. Reiman, H. Laur j. t.) on esitanud tunnustatavate tulemustega tema surematuid lavakujusid. Eriraamatuid Shakespeare'i üle on ilmunud eesti keeles ainult üks — Fr. Tuglase väike essee 1920. a. Shakespeare'i näidendeid on eesti keele tõlkinud erilise hoole ja täpsusega prof. Ants Oras, kes on avaldanud eesti keeles ka valimiku Shakespeare'i

VALI SIREEN

Kevade tulekuga, kui ilmad muutuvad ilusaks, päikesepaisteliseks, siis ei pea meid enam ükski võim toas: askeldame rehe all, aida juures, aias või lööme õues palli. Nii hoos oleme oma tegevusega, et ei malda söömagi tulla. Ema peab meid igakord lõunale kutsuma, hõikama. Tuleme siin emale appi, säästame ta aega ja häält ning ehitame talle meie kutsumiseks valju sireeni.

Vanalt elektrikellalt (suuremalt) võtame kellakupli ära, murrame vasaravarre täisnurgeliselt kõveraks ja kõrvaldame vasara (munakese). Varre otsa tinutame konservikarbi põhja külge (keskele). Anname kellale puuploki abil vastava kõrguse, kinnitame kella ja kon-

Selleks vajame: 2 taskulambipatareid, vana elektrikella, kellanuppu, mõned meetrid kellatraati ja vana konservikarpi.

Muretseme niisuguse konservikarbi, mille põhi on õhuke ja lame (sile). Kui põhi pole sile, annab sireen halva ja tumeda heli. Soojas vees kõrvaldame karbilt etiketi.

servikarbi alusele ning meie sireen ongi valmis (vaata joon. 1).

Sireeni käivitamiseks vajame 2 taskulambipatareid (üks ei jõua!), mis ühendame järjestikku, s. o. ühe patarei lühikese elektroodi (süsi, +) ühendame teise patarei pika elektroodiga (tsink, —). Sellega tõstame pinget 9-voldiliseks ($4,5\text{ V} + 4,5\text{ V} = 9\text{ V}$). Niisugust ühendust näeme joonisel. On aga patareid ühendatud teisiti (paralleelselt), siis saame ikka ainult $4,5\text{ V}$, s. o. ühe patarei pinget. Vooluahela ühendamiseks on tavaline kellanupp (a). Nupule vajutamisel hakkab elektrikella ankur värisema ja paneb varre kaudu värisema ka karbi põhja, mis annabki tugeva autosireenitaolise hääle.

sonette. Shakespeare'i 375. sünnipäeva märkimiseks andis ajakiri „Teater“ välja erinumbriga koguteose, mis sisaldab rohkesti huvitavaid kirjutusi ja pilte ning on eesti keeles esimeseks ulatuseliseks teoseks Shakespeare'i elu ja loominguga üle.

Eduard Reining.

(5. järg)

IX.

VIIMASED EKSIKSIDUD JA NAASMINE

Kuidas ma sattusin Lõuna-Aasiasse. — Kummalised süstikud. — Elav sild. — Hunnid tulevad. — Viimaks ometi kodumaal.

Mesinike juurest lahkudes mõtlesin: „nüüd on küllalt eksisõitudest ja -rännakuist — sellel olgu lõpp!“, kuid ma sattusin taas uutesse ootamatuisse seiklusisse.

Mehhikosse olin ma inimese seljas sattunud kerge vaevaga, aga kuidas siit ära pääseda — see oli hoopis täbaram küsimus.

Läksin siis huupi hea õnne peale edasi, ilma et mul olnuks aimugi, kus asub mõni sadam või raudtee, millega oleks võinud siit ära reisida, kuid mõtlesin: „ju ma kuskile ikka välja jõuan“.

Kuid see „väljajõudmine“ polnud sugugi nii kerge. Käimine oli väga raske, sest ilmad olid

siin alati kole kuumad. Varju polnud kuskilt otsida — ei olnud kuski varjukat puud või suuri, laiu, jahedaid lehealuseid: kõikjal kasvasid ikka samad okkalised kerad ja sambad, mida olin näinud siia jõudeski. Maapind oli kuiv ja kivine. Väsisin kergesti ja pidin sageli puhkama.

Olin kaua rännanud. Hakkasin juba kaotama lootust, et ma siit üldse veel kodumaale pääsen. Viimaks ometi hakkasin tundma karastavat, jahedamat tuuleõhku. Veel natuke maad ja varsti hakkas paistma mere sinine joon.

Olin jõudnud sadamasse. Siin oli palju laevu, elu ja askeldust. Tassiti mitmesuguseid kotte, kaste ja ma ei tea mida kõike veel. Mõnd laeva klaariti välja — need olid saabunud, teised võtsid laadungit peale — need pidid siinsest sadamast varsti välja sõitma. Mingisugused suured mürakad — inimesed nimetasid neid „kraanadeks“ — töötasid lakkamatult ragisedes, töstes

Hääle kõrgus ja tugevus oleneb karbi põhja paksusest.

Kui kell voolu ühendamisel ei hakka tööle, siis pöörake veidi ankru juures olevat kruvi (b).

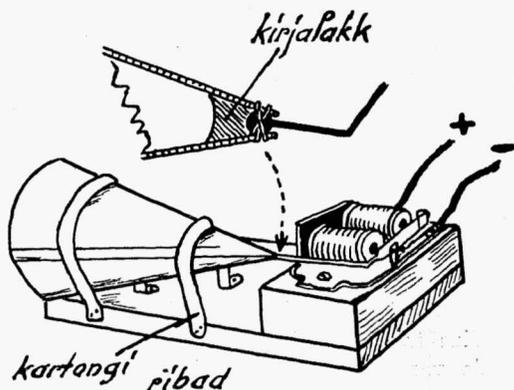
See sireen, kui ta on hästi monteeritud, annab kahe patareiga meeldiva ja kaugele kostva hääle.

Väga häid tagajärgi saame ka siis, kui vahetame konservikarbi suure ruuporiga (koonusega), mis on valmistatud tugevast kartongist (vaata joon. 2). Koonuse tippu asetame vasara (nüüd meie seda ei kõrvalda!), õmbleme ta tugevasti koonuse sisse kinni ja valame veel koonuse tippu (sisse) kirjalakki või pigi, mida saame läbipõlenud patareidest.

Kui oleme sireeni häälestanud, siis asetame ta maja välisseinale räästa alla, tuppa jätame patareid ja kellanupu, millele tänulik ema vajutab meeleldi, kui meid on tarvis väljast tuppa kutsuda.

Eelarve:

2 patareid	Kr.	0.60
vana el.-kell (suurem)	„	1.00—1.50
kellannupp (võib ka ise valmistada)	„	0.25
6—8 m traati	„	0.24
muu	„	0.11
Kokku Kr.		2.20

suuri koormaid nagu kergeid udusulgi kõrgele õhku ja lastes siis laevapardale või sadamasillale, just nõnda nagu oli vaja. Kära ja müra oli kõrvulukustav, segimine, jooksmine, palavikuline rutt ajasid üksteist taga, hobuste voorid tulid ja läksid; läbisegi saalis valgeid, musti kui ka tõmmusid inimesi. Kära, liikumine, elu — see oli pilt siinest sadamast.

Nägin ühele aurikule minemas suuri ja väikesi inimesi ja läksin nende järele. Mis inimesed need olid ja kuhu see laev pidi sõitma — kui ma seda isegi oleksin teadnud!

Sadamasillal olid mõned imelikud riistapuud ja nende hulgas raamid, mille vahele oli kujutud risti-rästi nagu mingisugune võrk; raamide vahel oli pakk paberlehti ja raamid olid nahkrihma-

Need olid vilunud ehitusinsenerid

dega kõvasti vastamisi tõmmatud. Ronisin sellase võrgu alt läbi, närisin ühe paberlehe katki, pugusin siis selle alla ja lasin end nõnda laevale kanda.

Varsti väljuski laev sadamast ja algas sõit tundmatule maale.

Jõudnud laevale, harutas tolle imeliku riistapuude omanik raamid varsti lahti ja hakkas vahetama paberlehti, mille vahel olid Mehhikost kaasa toodud taimed. Äkki nägi ta mind. Tahtsin minema lipsata, kuid ta oli kärmem ja püüdis mu kinni ning pani väikesse klaaspurki, mille sidus hõreda riidega pealt kinni. Olin vangis, kuid olin siiski rõõmus, kuuldes äkki tuttavat omamaalist keelekõla, kui ta, pärast seda kui oli mu purki sulgenud, üllatanult hüüatas:

„See on täiesti uskumatu!... Kuule, sõber, tule kord siia! Tegin kõmulise avastuse — olen toonud Mehhikost kaasa... arva, mis see on? Ära parem püüa, sa ei või seda aimatagi! Olen toonud kaasa Vana-Maailma sipelga.“

„Kus ta sul on?“ kuulsin sõpra vastavat.

Ta vaatas mind purgis ja lausus siis:

„Õigus jah, *Formica fusca*¹⁾ küll, kuid ma ei pea seda siiski kõmuliseks leiuks. Olen kindel, et ta sattus sinna kuidagiviisi mõne laevaga, täpselt nõnda nagu ta nüüd sattus laevale, millega sõidame praegu Lõuna-Aasiasse. Aga sellast juhusust võib siiski kirjeldada kui haruldust.“

Tegin katset purgist välja pääseda. Kuid purgi klaasseinad olid nii libedad, et mööda neid oli võimatu üles ronida ja põgeneda. Alistusin lõpuks oma saatusele ja harjusin aegamisi ka oma uue elamuga, kus mul oli korralik toit, alati maiustusi jne. ning jatkasin sellases olukorras oma pikka meresõitu. Nagu kuulsin kodumaa laste kõnest, pidi see lõppema kuski Lõuna-Aasias. Ühel päeval purk ei seisnud kuidagi laual paigal, kukkus külili, veeres viimaks laualt maha ja läks puruks. Pääsin väikese põrutusega, kuid selle eest olin ometi vabaduses. Kohe põgenesin kuskile praod vahele ja mu kaasmaalaste meeleheitlik otsimine ei annud mingisuguseid tulemusi.

Nad olid väga kurvad, et olid mu kaotanud, kuid parata polnud enam midagi.

Ma ei tulnudki enne nähtavale, kui laev viimaks peatus ja kõik reisijad maale läksid. Siis lahkusin ka laevast.

Nõnda siis! Olin jälle uuel tundmatul maal, kuski Lõuna-Aasias. Ekslesin ma siin enne hulga aega ringi kui jõudsin metsade piirkonda. Kuid milline oli sinne mets ja taimed võrreldes selle maa omadega, kust olin lahkunud! See oli haruldaselt lopsakas ja hunnitu taimekasv. Rõõm oli vaadata seda haruldast vormiküllust! Siin kasvas väga suuri puid ja imeilusaid lilli. Mõned puud olid pikad, sirged ja lõppesid ladvas suurte lehvikutega, nende lehtede meenutades sõnajalgu või suuri sulgi. Teised puud olid väga jämedad. Mõned puud näisid juba üksi moodustavat metsa — nii lai alal olid nad kasvanud ühisest emakännust. Puude jämedad tüved tõusid sammastena vastu taevast, võlvitud lehtede katusest, mille vahelt ainult siit-sealt suutsid tungida läbi päikese kiired, heites murule või samblale ümargusi valguslaike. Üksikute puude tüved, kaetud mitmesuguste kasvudega, olid nagu rohelised sambad, mille oksilt rippus alla peeneid narmaid, lõngu ja habemeid. Teisal roomasid ja ronisid mitmesugused väätkasvud mööda puid üles, olid end keerutanud mõne suurema puu ümber või ulatusid jämedate köitena puust puusse. Mets moodustas rohelisi seinu, laiuhelvivaid eesriideid, puust puusse ulatus lendavaid sildu, heljuvaid vanikuid, lehestik moodustas kumeraid ja teravaid kaari ja võlve. Põlises laanes kasvas mää-

¹⁾ *Formica fusca* — raudsipelgas.

ratu-suuri õisi, millest mõned olid nagu sädelevad linnud mingilt muinasjutu imemaalt, teised liblikad, kes olid avanud oma metalliliselt säravad tiivad kergeks lennuks, kolmandad meenutasid toredaid, hiilgavaid sitikaid, kärbsed jne.

Olin hämmastunud sellest vormide küllusest, kui mu tähelepanu kütendas äkki kummaline pilt. Ma olid näljasena roninud ühe suure puu otsa, mille tüvel kasvasid imeilusad lilled, kui äkki nägin suuri, metalliliselt läikivaid rohelisti sipelgaid tiidsasti midagi toimetavat.

Tummusin imestusest! Poleks ma seda oma silmaga näinud, ei uskunuks ma seda isegi siis, kui keegi oleks mulle sellest kõnelnud. Olin näinud kummalisi sipelgate vabariikide eluavaldu, kuid praegu nähtu näis ületavat kõik senised. Siin olid agarasti ametis kangrud elavate süstikutega!

Kummalgi pool lehte oli kaheksa metalliliselt läikivat rohelist töölist, siinpoole olid haaranud lõugadega tugevasti leheservadest kinni ja tõmbasid selle vastasseisvale lehele lähemale, millel nad seisid, lehetagused töölised aga hoidsid igauks lõugade vahel üht vastset, surusid nende suu vastu lehte ja võib-olla pigistasidki neid veidi ning kohe hakkas iga vastse suust erituma siidjat niiti. Vinka-võnka, surudes vastsete suud kordumisi ühe ja siis teise leheserva vastu, õmblesid nad nõnda mõlemad leheservad kinni. Nad tõötasid oma vastsetega nagu elavate süstikutega.

Läksin kangrute juure, teretasin viisakasti ja küsisin: „Vabandust, ma tahaksin meeleldi teada, miks te need lehed nõnda kokku õmblete?“

Nad peatusid hetkeks, vaatasid mind võõristades ja siis üks neist lausus:

„Kuidas, miks? Mis me siis peame tegema, kui keegi on meie pesa ära lõhkunud?“

Nüüd alles nägin, et see oli kerajas pesa, mida nad parandasid.

„Kas te's samas pesas elategi?“

„Ei, ega me ise, aga meie lehmakesed.“

„Lehmakesed? Te kasvatate siis karja ja ehitate neile erilised lehtedest pesad.“

„Aga kuidas siis muidu saab? Meie lehmade vaenlased, kui me neid ei kaitseks, hävitaksid need ju viimseni.“

„Teie lehmad on ka muidugi lehetäid, kes annavad magusat piima?“

„Ei, meie lehmadeks on kilptäid, kuid magusat piima annavad nad meile küll.“

„See oli väga huvitav, mis te siin esiti tegite. Olete päris vilunud meistrid omal alal!“

Sellega lõppeski meie keskustelu. Jätsin osavate kangrutele hüvasti, laskusin mööda puud alla ja hakkasin põlismetsa süles jälle edasi rändama.

Olin taas rikastanud omi teadmisi, näinud taas üht võrratut sipelgate vabariigi eluavaldu

Kõik tantsisid rõõmu pärast

ja hämmastama panevat leidlikkust. Aga see ei jäänud viimaseks uudiseks: Veidi ümber vaadatud, ma nägin äkki, kuidas mingisugused sipelgad ehtasid üle jõe silda. See oli huvitav vaatepilt. Nad tegid seda nõnda: sipelgas sipelga järgi haarasid üksteisest kinni ja kukkusid vette ning moodustasid endast elava vaniku, mis kasvas ikka pikemaks ja pikemaks, kuni viimaks vool uhtus selle meiepoolsele kaldale. Üks sipelgas haaras vastaskaldal kasvavast oksast kinni ja samal ajal ülejäänud sipelgad moodustasid esimestega ületsi teise, kolmanda, neljanda vaniku jne. Silla ehitatud, tulid sipelgad kõik üle jõe ja ilmusid kihiseva jõuguna, määratu suure malevana siinpoolele kaldale. Mõtlesin neid olevat ruuged rõõvlid, sest eemalt vaadates nad näisid olevat nende sarnased. Kuid siis ma nägin, et nad olid tumepruunid, nende lõuad olid väiksemad, kuid pea oli neil väga suur ja vististi olid nad hirmsa jõuga.

Esirinnas sammujad, jõudnud kaldale, hakkasid ehitama mingit ümmargust võlvi. Nad ehtasid seda väga osavasti mudast, lastes suust sülgel välja nõrguda, mis liimina kleepis kokku mudasakesi, moodustades nõnda maa kohale võlvi. — Need olid vilunud ja osavad ehitusinsenerid. Võlvi valmis ehitatud, nad viisid selle alt läbi kogu oma tohtu suure maleva.

Ma ei taipu siiani, miks nad ehtasid sellaseid võlve, sest varsti nad tulid sellase võlvkäigu alt välja ja marssisid piki jõe kallast edasi.¹⁾

Nad liikusid pikkamisi, hävitades kõike, mis neile teel ette juhtus. See oli lugematu suur väe-

¹⁾ Ründajad — rändsipelgad — ei või liikuda lagedal maal kuumal päikesel all ilma varikaitseta. Sellepärast nad ehtasid võlvi.

hulk — tohutu mustsada. — Väikesed loomad, sisalikud, nähes neid, pörkasid nende teelt kõrvale ja peitsid end kuhu aga keegi sai. Nägin koletu suurt madu, kes roomas mööda maad, sulgedes neile tee. Kuid õnnetuseks ta vaeneke nägi neid liiga hilja ja jäi nende küüsi. Laastavate huntide karjana tormasid nad korralikus rivis, mille laius võis olla kuni meeter, mao kallale. Esmalt ta ikka katsus neile vastu hakata, kuid viimaks võis tänada õnne, et ta veel terve nahaga pääsis. Kõik põgenesid nende eest! — Kõneldakse, et koguni elevant andvat neile džunglis teed.

Mõneaege matka järele jõudsin taas uskile sadamasse ja alustasin uut reisi.

Sellest reisist pole mul enam palju jutustada. See oli mingi laev mu kodumaalt. Ma tundsin meremeeste kõnelusest, et need olid muu kaasmaalased. Pärast pikka sõitu peatus laev viimaks kodumaa vetes ja sadamas. Olin üpris rõõmus, et võisin taas viimaks ometi astuda kodumaa pinnale. Minu kodulinn ei võinud siit olla väga kaugel. Hakkasin minema edasi oma vaistust juhituduna. Ja see ei petnud mind.

Näe, siin on juba oja, mille laineil ma lehega purjetasin, kuni pääsin kaldale. — Pean minema piki seda kallast, küllap siis sihile jõuan, mõtlesin ma.

Oli soe, oli kevad — teine kevad pärast mu kodumaalt lahkumist. Kaugel männikus kukkus kägu, mets helises tuhandest häälest.

Varsti hakkas eemal paistma üks linnamägedest. Lähemale jõudes nägin, et see oli

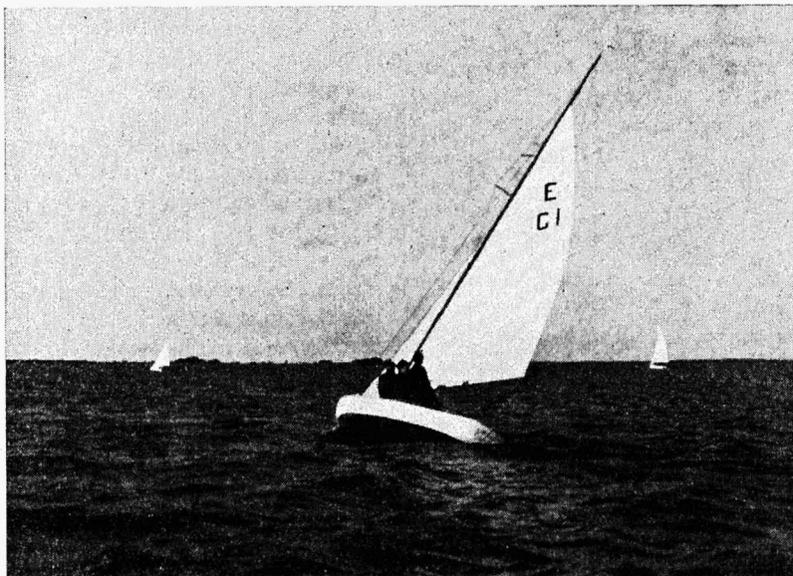
röövlite linn. Olin üllirõõmus, sest siit ei võinud mu kodulinn enam kaugel olla. Arvasin, et see peab asuma nende omast ida pool. Selles ma ka ei eksinudki. Äkki tundsin maast tõusvat sipelgahappe lõhna. Värisin üllirõõmsast erutusest, sest see lõhn oli mulle väga tuttav, see oli mu armsa kodulinna lõhn. Olin sattunud oma koduste jälile ja tundsin, et nad olid olnud alles üsna hiljuti siin. Jooksin tiivustatuna edasi nii kuidas jalad jõudsid. Näe, siin on lõpuks koht, kus oli lahing, kus Hiigelneid tuli mulle appi... Ja näe, siin on ka armas kodune tee!... Ja siis ma nägingi juba oma linnamäge. See kerkis uhkesti maapinnalt kõrgele ja oli vahest ligi kaks korda suuremaks kasvanud.

Oli väga varajane aeg. Kõik magasid alles, kuid ma tundsin käike, kõrvaldasin ettevaatlikult värava eest palgi ja läksin linna. Linnavahid tormasid mu kallale, nad ei tunnud mind ära ja tahtsid mu tappa. Kogu linn sattus ärevusse. Kas siis nad tõesti enam ei tunne mind ja tapavad mu nagu võhivõõra oma linnas? Ses meeletehes nägin äkki Hiigelneitsit.

„Välejalg?!... Oled see sina?“

„Mina, mina, mu kallid sõsar! Jõudsin lõpuks teie juure — jõudsin armsale kodumaale tagasi!“ Ja ma kaelustasin kõiki, isa, ema ja ka kallist kasvatajat. Kõik tantsisid rõõmu pärast, mina aga nutsin rõõmupisaraid. Vabandust, lõpuks luiskasin: meil, sipelgail, pole pisaraid silmis ja me ei saa nutta.

(Lõpp.)

Kaugused kutsuvad...

(Algus eelmises numbris)

C. Öppigem käsitama sõiduplaani!

Nagu räägivad raudteelased ja teised liiklemisala teenijad, tekib sõiduplaani käsitamine väga paljudele intelligentsetele inimestele tohutul raskusi. Ometi pole lugu põrmugi nii hull, kui seda igale reisijale ülitarvilikku raamatukest pisut aega tõsiselt uurime. Häbiasi, kui noored haritud inimesed muudkui küsitlevad tööga niigi ülekoormatud liiklemisametnike: „Kunas väljub rong Tallinnast?“ „Millal ma jõuan Kohtlasse?“ „Kas ümber istuda ka tuleb?“ jne. jne. Ametnikud abistavad ju meeeldi, aga kas me ise polegi kirjaoskajad kodanikud!?

Võtkem käsile alljärgnevad ülesanded. Et neid lahendada, selleks vajame Raudteede Talituse väljaandel ilmunud sõiduplaani „Ametlik Reisijuhth, kehtiv 15. maist 1939. a.“ või mõnd teist sõiduplaani, kus kõik vajalised andmed rongide, autobuste, laevade, sõiduhindade jne. kohta on avaldatud. Kõik vajalised andmed (näit. sõiduhind) pole valmilt avaldatud, kuid kel vähegi leidlikkust, see arvestab need hõlpsasti välja.

1) Lähtekoht: Haapsalu raudteejaam.

Sihtkoht: Irboska r.-jaam.

Väljasõidu aeg Haapsalu raudteejaamast: kolmapäeval kell 13.13.

Lahendada:

- Mitu tundi tuleb olla teel?
- Millal jõuab, teel peatusi tegemata, Irboska jaama?
- Mitme kilomeetri pikkune on teekond?
- Kuupalju maksab täispilet 3. kl.?
- Millised linnad tuleb läbistada?

2) Lähtekoht: Viljandi r.-jaam.

Sihtkoht: Mustvee r.-jaam.

Väljasõidu aeg Viljandi raudteejaamast teisipäeval kell 15.05.

Lahendada:

- Mitu tundi tuleb olla teel?
- Millal jõuab, teel peatusi tegemata, Mustvee jaama?
- Kuupalju maksab täispilet 3. kl.?
- Millistes jaamades tuleb ümber istuda ühelt rongilt teisele?

Märkus: Ülesannete 1) ja 2) lahendamisel tuleb arvestada neid raudteeliine, mille kaudu tee lähtekohast sihtkohani on lühim.

3) Lähtekoht: Põltsamaa.

Sihtkoht: Kärddla (Jõgeva-Tallinna-Rohuküla-Heltermaa kaudu).

Väljasõidu aeg Põltsamaa autobusejaamast: esmaspäeval kell 4.45.

Lahendada:

- Millal jõuab Kärddlasse?
- Kuupalju maksab raudteesõit 3. kl.?
- Kuupalju maksab sõit autobustel?
- Kuupalju maksab laevapilet 2. kl.?

LAHENDAJAILE.

Kõik „Meie Nooruse“ sõbrad, kes tahavad võtta osa tagakaanel loeteldud auhindade suurjagamisest, toimigu nii:

„Meie Nooruse“ aprillikuu numbris avaldatud „nupuvõtete“ A ja B lahendamiseks joonestage puhtalt ja korralikult veerandpoogna suurusele paberile Eesti kontuurkaart. Kaardile märkige ülesandest A õigetele kohtadele piltide numbrid (I, II jne.), ülesandest B aga värvilise joonega süstasõidu marsruut. Kaardi tagaküljele märkige mõlemas ülesandes nõutud kohanimede loetelu. Tagaküljele kleepige ka „Lahendite kupong I“ täidetult. *)

Küesoleva numbri ülesannete C lahendid kirjutage teisele veerandpoogna suurusele paberile, mille üläärele kleepige „Lahendite kupong II“ täidetult. Iga vastuse ette tuleb kirjutada eraldusmärk: 1), 2), a), b) jne. Vastus kirjutage võimalikult lühidalt — ainult nõutavad numbrid või nimed.

Mõlemad paberilehed saatke ühises ümbrikus hiljemalt 10. juuniks s. a. toimetusele (Tallinn, Niguliste 12). Auhinnad jagatakse nende vahel, kelle õigete vastuste hulk on lähimal võimalikule maksimumile. Lohakalt ning rapaselt joonestatud ja kirjutatud lahendid auhindamiseks ei pääse. Võitjatele saadetakse auhinnad kätte juunikuu jooksul.

Tublisti edu ja püsivust! Ootame lahendite-sadu!

„Meie Noorus“.

*) Kel „Meie Noorus“ nr. 4 puudub, telligu see talitusest 25 sendi väärtuses postmarke saates.

Viimset korda! „ÕPILASLEHT“ ilmub nüüdsest „MEIE NOORUSENA“. On see õige, otsarbekohane? Jaa. Elus lahenevad kõik küsimused otstarbekohasuse ja täiuslikkuse suunas. Tartumaa Õp. Liit andis välja „ÕPILASLEHTE“, kuna ei leidunud kedagi teist seda tööd tegema. Liidu võimed ja ulatus on piiratud, tema ala on teine. Sealjuures ilmus rida teisi noorte ajakirju, mis meie oludes liigselt killustasid lugejaskonda. Seda on leidnud ka Haridusministeerium, asudes abistama meie noorte ajakirju. Jatkuks vähemast arvust, kui need oleksid täiuslikumad. Seda arvestades liitusid „ÕPILASLEHT“ ja „MEIE NOORUS“. Eesti Punasel Ristil on suuremaid võimalusi noorte ajakirja väljaandmiseks kui Tartumaa Õp. Liidul. Ja ühinedes moodustavad ajakirjad ning nende pere tüseda jõu. Need põgusad mõtted õigustagu astunud sammu nende juures, kel vahest kuidagi kibedus on jäänud hinge. Kibedus kuulub eilsele, tänasele. Oleme homse lapsed. Ja vaevalt, et meil kellelgi kibedust ongi. Sest täiuslikkus on kõigi siht. Ja selles suunas liigub meie ühinenud pere. Edasi!

ET.

EPILOOG.

Käesolev 4-ik. lisa on „Õpilaslehe“ viimne eluavaldus. Seda inspireeris soov lõpetada korralikult „Õ.“ järgnevad osad (romaan, male-, fotokursus ja 7. omaloominguvõistlus).

Toimetusel jäi avaldamata rida JAA-töid ja läbivaatamatuidki. Osa leiab neist ruumi „M. N.“ veergudel.

„Õ.“ väikeste kaastöölise honorarid õiendatakse lähemal ajal, kuid ühtlasi palume ka tellijate-kohustused kõige lähema aja jooksul ära õiendada (aadressil: „Õpilasleht“ Võidu 10 Tartu, posti jooksev arve 2188).

Mõistatusnurgas viimaste lahendajate vahel jagati väljakuulutatud auhinnad ja need on juba omanikele välja saadetud.

Lõpuks — südamlilik aitäh kõigile „Õ.“ sõpradele senise koostöö ilusate mälestuste taustal!

— ÕPILASLEHT —

„Õpilaslehe“ 7. loominguvoistluse nimekiri

Alljärgnevas nimekirjas on antud kõik võistlusest osavõtnud tööd liikide kaupa, kusjuures 1. kohal on lehe nr., milles töö ilmunud, 2. kohal autor ja 3. kohal — pealkiri (tihti lühend.) Võistlusest võtavad osa traditsiooni kohaselt ka need tööd, mis ilmusid pärast 6. loominguvoistl. kupongi avaldamist. Tööle, mida peate I koha vääriliseks (sobiva puudumisel võib ära jääda), tõmmake alla 3 joont, II koha tööle — 2 joont ja III koha tööle — 1 joon. Nimekiri loigake koos kupongiga välja ja saatke täidetult hiljemalt 10. juuniks s. a. „Meie Nooruse“ toimetusele Niguliste 12 Tallinn. Lahtine ümbrik, peale 2-s. mark.

Loominguvoistluse tagajärjed leiata hiljem „Meie Nooruse“ veergudelt.

L. — Luule			
27. A. Veemets — Hämaruses	3. L. Valg — Väliseestlased	13. P. Mets — Öhtu linnas	
„ H. Vint — Vanaema	3. L. Tuur — Suvi	14. H. Leede — Põhjatuu	
„ J. Kiilberg — Maja	4. K. Saarlo — Mägede poeg	14. Joonuks — Kalur	
„ E. Suviste — Oõ kodus	5. H. Leede — Öhtuvaikuses	15. R. Kaim — Aastavahetusel	
„ K. Saarlo — Pühajärv	5. Raim-Kaim — Kooli	16. S. Raspak — Lumesõda	
28. L. Reeve — Torm	5. V. Kraav — Vahetunnil	16. O. Amon — Merele	
„ L. Tuur — Karjapäev	5. Väino — Merest	16. V. Truu — Suveöhtu	
„ H. Vint — Soos	7. H. Leede — Soos.	16. B. Jaanikson — Talve ootel	
„ E. Leis — Järvel	7. O. K. Peltser — Sügislaps	17/18. V. Sõber — Väike rahvas	
29/30. L. Rahumaa — Merikotkas	8. H. Oja — Sügis	17/18. E. Suviste — Viikingveri	
„ K. Saarlo — Sepp	9. Raim-Kaim — Külma aias	19. H. Leede — Ungarile	
„ H. Vint — Kooliteel	10. O. Amon — Põhjamaa	19. H. Vint — Susatamas	
1. A. Pihus — Hing ja süda	10. Raim-Kaim — Äralend	19. L. Tuur — Lumesõda	
2. P. Helsing — Raudjas	11/12. H. Leede — Öhtul	20/21. J. Sibrits — Kevade	
2. A. Veemets — Hüüdlaul	11/12. L. Tuur — Talvine öö	20/21. H. Joonuks — Kodukülan	
2. H. Puudersell — Noor kits	11/12. H. Leede — Jõulurõõm	20/21. M. Tuur — Munapühadel	
	11/12. R. Kaim — Muistejutt	20/21. B. Jaanikson — Koer Sammi	

A. — Arvustusi

28. A. Koplivee — Berliini olümpia
 1. J. Kiihlberg — Suvised rõõmud
 5. R. Jürisson — Läänemere isandad
 7. R. Jürisson — Julged merimehed
 8. A. Koplivee — Kui raudpea tuli
 9. E. Erlich — Marsilend
 11/12. A. Koplivee — Jõulurõõm
 3. „ „ — Saavo Ilmvald
 15. E. Suviste — Teraspoiss
 16. J. Ravi — Võistlustöid

R. — Reisikiri

4. A. H. Luts — Meri
 7. K. Nimvals — Reis merel
 16. H. Koppel — Jäätuv meri
 19. L. Vahur — Klooster

P. — Proosa

28. K. Saarlo — Marsilend
 „ A. Tevan — Kabe
 1. A. Veemets — Aknaruut
 2. L. Tuur — Öö-päev laagris
 6. A. Koplivee — Kodu kaunistus
 6. E. Kolk — Rukkililled meri
 8. E. Kirss — Sügismets
 8. A. Koplivee — Mardiks minek
 9. R. Ingelaid — Sügistorm
 9. E. Kolk — Sügistaat
 11/12. E. Jents — Püha öö
 11/12. A. Koplivee — Suur kingitus
 11/12. R. Ingeland — Suur mure
 13. K. Raig — Öhtu kodutares
 13. E. Kolk — Rong
 14. H. Naaris — Valgus tuli
 15. H. Ambre — Tütarlapsed
 16. A. Koplivee — Linnuksed
 16. E. Kirss — Kooliõde
 17/18. H. Oja — Mälestagem
 17/18. E. Suviste — Rahvuslipp
 19. R. Ingeland — Poiste sõda
 19. H. Kolt — Suusasport
 20/21. V. Süvalo — Idaviikingid
 20/21. I. Veermäe — Mark lakke
 20/21. H. Kolt — Keelatud lõbu

K. — Käsitöö

15. H. O. Pihlaste — Lihtne kelk

V. — Veste

6. Karusmäe — Äpardus
 10. Fr. Ütt — Olin 4—5 aastane
 20/21. K. Rebane — „Vahel“

M. — Mälestused

- 29/30. R. Jürisson — Lõpetajate-päev
 3. R. Jürisson — Seinaliht
 5. E. Suviste — Taevaskoda
 10. A. Koplivee — Tuletorn

J. — Joonis

28. K. Pajupuu — Sadamas
 1. H. Vint — Seenil
 2. L. Reeve — Portree
 3. A. Urbanik — Eesti kapp
 4. P. Haavaoks — Venelane
 9. H. Ambre — Transparent
 10. O. Palm — Eesti muster
 11/12. L. Põhjala — Ornament
 11/12. H. Leede — Kirikuteel
 13. E. Teder — Järv on libe
 20/21. L. Mõksi — Rahvuskiri
 20/21. L. Tuur — Lumesõda

N. — Nali

27. E. Lees — Arusaamatus
 „ K. Raig — Setu
 28. H. Pihlapuu — Jalgratas
 „ A. Kopelman — Kodulugu
 „ H. Joonuks — Kangelane
 „ „ — Kevad
 29/30. A. Kihõ — Nursi Kutsar
 „ K. Raig — Koolis
 „ E. Lauri — Vastupidi
 1. A. Nõmmik — Öndsam
 2. K. Kaljusto — Ilm
 2. R. Jürisson — Minu isa

3. I. Veermäe — „Kukeks“
 3. K. Raig — Vello
 6. K. Ruut — Loomad
 6. E. Kolk — Kõvapea
 6. Kallassalu — Raske teha
 7. A. Koplivee — Öuna-sordid
 7. E. Pae — Turul
 8. K. Ruut — Tunnis
 8. „ „ — Kavalus
 8. E. Kirss — Tark poiss
 8. O. Vallimäe — Kas oled . . .
 10. U. Raukas — Galopp
 10. V. Kalpus — Vanaema
 10. V. Eelmäe — Õpetaja
 11/12. H. Oja — Koolis
 11/12. A. Koplivee — Jõuluvana
 11/12. H. Jürgenson — Tunneb
 11/12. „ „ — Uht on vaja
 13. E. Pille — Koduloom
 13. U. Vannus — Mis jaoks?
 13. H. Jürgenson — Päästis
 13. K. Ruut — Prillid
 13. V. Ummik — Öunapuu
 14. E. Suviste — Mehed
 14. E. Jents — Ants ja hani
 15. I. Veermäe — „Kukeks“
 15. H. Oja — Olen surnud
 15. U. Raukas — Kellaag
 16. V. Kalpus — Kirp
 16. E. Suviste — Leivakastmine
 17/18. K. Raig — Nii vana!
 17/18. L. Hannus — Koolis
 17/18. I. Ravi — Suur laev
 17/18. E. Jents — Koondasin
 20/21. E. Suviste — Hirmujutt
 20/21. E. Schmidt — Kavalalt
 20/21. K. Raig — Vihavaen
 20/21. H. Kaberland — Kõne

„Õpilaslehe“ 7. loominguvõistluse

HÄÄLETUSKUPONG

Nimi

Address

Kool

Malekursus 18

Kas see seletus on teile küllalt arusaadav — ei tea. Kuid märkige oma malendite seis malelual pärast valgete 21-st käiku üles, et hiljem oleks kerge malendeid samasse seisule malelualale asetada, ja arendage siis mängu andud seletuse järgi.

22. d3 : c4, f7—f6.

Must oleks võinud valgete 22-sele käigule vastata oma lipukäiguga, kuid kuna must kuningas seisib kaitseta, siis pidas ta paremaks teha käik etturiga f7—f6, sest hiljem oleksid valged selle käigu mustadele kindlasti peale sundinud ja võib-olla poleks mustadel siis enam võimalik olnud oma kaitset korraldada. See pärast on mõnikord kasulikum juba enne kaitsele asuda kui olukord seda nõuab.

23. g2—g4, Ld8—d6.

Et teha sarnast käiku, peab olema hästi ettevaatlik ja olukorda hästi läbi kaaluma, kuna oma kuninga paljastamise vastase malendite ees on äärmiselt kardetav. Kuid nagu näeme, on valgete väejuhul Marorzy'1 see käik igati hästi läbi kaalutud, sest g-ettur on väga tähtis tegur valgete rünnaku kõvendamisel, kuna mustadel pole mingisuguseid väljavaateid edukaks vasturünnakuks. Selleks viibki must lipu d8—d6, et anda oma vankritele võimalust koostööks, sest kui valge liiguks järgmisel käigul

edasi etturiga g4—g5, võiks sellest tekkida kaunis suuri kaotusi.

24. Vf4—c4, Vf8—h8.

See mustade käik just kõige parem ei ole. Ta arendab küll vasturünnakut, kuid seda on väga lihtne tagasi tõrjuda. Vankri jätmise oma endisele kohale oleks olnud palju tähtsam, kuna ta seal oleks annud hea kaitse valgete rünnaku vastu.

25. Vf1—f2, Va8—d8.

Nagu näha, võtavad mustad liginevat hädaohtu väga kergelt, sest tarvilik oleks olnud vanker viia väljale f8, et sealt hiljem, kui must lipp annaks e7-elt valgetele tuld, võiks vankriga f7-elt kaitsta lippu. Kuid nüüd, mil mustad oma viimase ebasobiva käigu tegid, järgneb katastroof.

26. c4—c5, Ld6—d17.

27. Vf2—f1,

Mustad tunnistavad end kaotanud pooleks ja alistuvad.

Kuid miks? küsite teie. Mustadel on ju veel palju võimalusi käikudeks.

Kuid mustade juht kui osav maletaja leidis, et tal pole enam kuhugi viia lippu, ja seepärast ta alistuski. Ta nägi ette, et mõne käigu järele on ta paratamatult kadunud.

Märkus: Vahepeal toimunud muudatuste tõttu jääb malekursusest ära lõpuks ette nähtud 2 osa: avangute liigitused ja lõppmängud.

37 (94)

3. POSITIIVPROTSESS.

On negatiiv täiesti korras, hästi puhastatud tolmust ja võimalikest veeplekkidest klaasi pool, siis on ta valmis rändama kopeeriraami, mis on igauhel tarvilik osta oma aparaadi formaadi suurune või suurem.

Positiivpildi saamiseks vajame valgustundlikku paberit, valides kas:

1. Päevvalgusega kopeeripaberid.

2. Kunstvalguse ehk ilmutamispaberid.

Algaja võiks katset teha esmalt päevav. pabereist Celloidiini isetooniva paberiga, kui neid kohalikes ärides leidub, sest see vajab pärast kopeerimist ainult kas keedusoolalahu-vannis või hariliku fiksiirnaatroni lahuses kinnitamist ja pesemist. Kui seda pole, siis tuleks kasutada kunstvalguse pabereid. Algajale on paremad gaaspaberid kui vähem

38 (95)

valgustundlikud. Viimase liigiga töötlemine pärast kopeerimist ühtib täiesti negatiivi ilmutamise töökäiguga. Valgus võib olla aga tugevasti heledam (punakaskollane isegi); lisaks sellele vajame aga ka valgustamiseks harilikku valget tuld. Maaoludes on elektritaskulambiga (otsast näitavaga ja hingega avatavaga) võimalik kombineerida mõlemat liiki tuld. Leidke, kuidas seda teha! Vajate vaid natuke punast paberit. — Nüüd tööle!

1. Plaati või film asetada kopeeriraami, valge ääre saamiseks kasutada mustast paberist lõigatud raami (maski), kusjuures paneme tähele, et emulsiooni pool satuks tingimata kokku paberi emulsiooni poolega; siis suleme raami kaane.

2) Avame valge tule ja asetame raami risti ette valguse allikale umbes 50—100 cm kaugusele, olenevalt valguse tugevusest.

3. Valgustuse aega kontrollime kellaga või lugedes numbreid.

Korraga kostab signaal:
„Käes! Laske kõis alla.“

Lastigi kihresti järe kõis alla ja sõuti kaldale. Siin kähati kõis korra ümber jämeda pajutüve, kuma teime kõis vee all oleva tuukri poolt juba lennuki külge oli kinnitatud.

Nüüd asusid lendurid kõiest vedama. Mõlemad tuukrid aitasid kaasa. Ka veest tulnud tuuker, kobe, kui kiiver maha kruviti, ühines ülkonda seljast võtmata sikutajatega.

Kõis sirgus, vesi mulises, löi muddale, ja korraga ilmus kõrkjaist nagu suur roheline krokodill uppunud lennuk.

„Hurra!“ kaikus kõigi, nii tirijate kui päältvatajate, suust.

Päastatud uppunule tehti kõigepäält tubli pääsu — uheti talt tuletoorie pritsidega mada maha. Siis alles asuti teist vaatama. Esiosa oli masinal sootuks terve, isegi propeller. Ka mootor polnud kannatanud, kuid vajus siiski lahivõtmist. Ainult tiivad olid kokku muljutud. Kuid neistki võis veel asja saada.

Tuukrid olid rõõmsad ja hakkasid lendureid tögama:

„Tahate meilt leiva käest ära võtta? Hakkate lennukiga vee all käima. Ega me teie juure pilvedesse kipul! Igäihel olgu oma amet ja kingsepp jäägu oma listude juure.“

„Kas teiegi ei tee vahel lendu?“ küsis üks lendureid, kes tundis pisut tuukriasiandust.

„Meie? Mitte kunagi!“ kinnitasid tuukrid.

„Kas ka siis mitte, kui teil ülkond liigselt õhku täis tuleb ja ülles veepinnale lendate?..“

Kõik naersid, tuukrid muidugi ka.

L õ p p

69

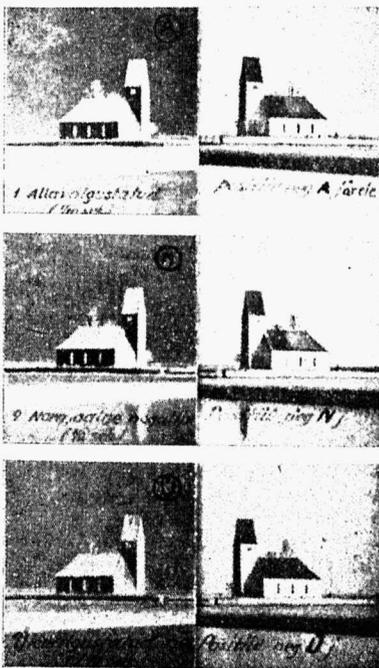
39 (96)

4. Et saada õiget valgustust (see oleneb plaadi ja valguseallika tugevusest, paberi tundlikkusest ning valguse kaugusest), tuleb enne katsetada väikeste paberiribadega.

5. Pilt ilmub umbes 1—3 min. jooksul, kinnitub 10 minutiga ja nõuab pesemist jooksvas vees $\frac{1}{2}$ tundi, vahetatavas vees tund! —

Jälgige sügisel
ajakirjas
«MEIE NOORUS»
maleõpetust,
fotovõisilusi
ja palju muud huvitavat!

36 (93)

ETK jalgrattad

● LUX ● OLYMPIA
● ETEKA ● ORIGINAL
1939. a. hooaja trumbid

Tugevad ja luksusliku välimusega, mis ületavad ka kõige nõudlikuma ostja soovid ● Hinnalt kõigile vastuvõetavad ● Asjahuvilistele kataloogid

Müügil tarvitajate- ja majandusühinguis
Müügiladu Tallinnas, Narva mnt. nr. 19

Parimaks matka juhiks on Haridusministeeriumi poolt soovitatud

A. Olev-Milleri

KODUTÜTRE MATKARAAMAT I

189 lk., 50 pilti, 3 kaarti. Hind kalingurköites 1 kr.

SISUKORD: I. Üldisi juhtnöõre. Matka tähtsus ja tehniline külg. Matka liike. II. Üksikuid matku. Tapa—Narva. Tartu—Irboska. III. Ööbimiskohad.

MEIE SAARED

218 lk., 55 pilti, 1 kaart. Hind kalingurköites 1.30 kr.

SISUKORD: I. Üksikuid matku. Muhumaa. Saaremaa. Ruhno. Hiiumaa. Vormsi. II. Looduskaitse alla võetud maa-alad ja esemed. III. Ööbimiskohad.

Matkaraamatud on saadaval igas suuremas raamatukaupluses. Pealadu Kodutütarde Keskjuhatuses Tartus, Kalevi 24. Pealeselle on raamatud müügil Kodutütarde ringkondade juures kõigis malevate staapides. Edasimüüjaile 15%.

„MEIE NOORUS“

Labendite kuponõ II

Nimi:

Adress:

Jälgi selle numbri huvitavaid

turismialalisi «nupuvõtteid»!

Enam kui 100-le lahendajale
väärtuslikud auhinnad:

**Hõljuval laeval
ja kihutaval
autobusel...**

G. Seržo & Ko'lt: Laevapilet I kl. Tallinn—Helsingi
ja tagasi.

Laevapilet I kl. Kärkla—Tallinn
ja tagasi.

O.ü. „Mootorilt“: Sõit autobusel Tallinn—Pärnu
ja tagasi.

Sõit autobusel Tallinn—Võsu
ja tagasi.

**Et suvist matka ei
hääriks nälg ja
janu...**

F-a „Puhk ja Pojad“: 35 kr. väärtuses kuivik-
leiba ja „Koduküpsi-
seid“.

„**„Eesti Lihaekspord“:** 50 karpi „Esto“ konserve.

„**„Saku Tehased“:** Kast õunajooki.
„ mõdu.

„**„Kave“:** Hiiġlakarp šokolaadi ilu-
pakendis.

„**„Ginovker“:** 4 kg Albert-biskviiti.

**Veel hädavajalisi
matkatarbeid...**

F-a „Siegfried Kull“: Riidest seljakott.

„**„Raf. Haarla“:** 25 „Turist“ kirjaplokki.

„**„Odor“:** Päevitusõli ja kreemi.

**Nende tuntud firmade kvaliteetsaadused teevad kindlasti rõõmu
„Meie Nooruse“ sõpradele.**

Lisaks mainituile kingib **Loodushoiu- ja Turismi-Instituut** noortele matka-
sõpradele „Meie Nooruse“ kaudu komplekti väärtkirjandust.

Ostke see „Meie Noorus“!